صوبائی اسمبلی خیبر پختونخوا

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز سوموار مورخہ 22 جون 2015ء بمطابق 04 رمضان المبارک 1436ہجری صبح گیارہ بجکر پانچ منٹ پر منعقد ہوا۔
جناب سپیکر، اسد قیصر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیمِ۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمِ۔

لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَـٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَـٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ وَءَاتَى ٱلْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ ذَوِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَـٰمَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ وَٱلسَّآئِلِينَ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ وَٱلْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَـٰهَدُوا۟ ۖ وَٱلصَّـٰبِرِينَ فِى ٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَحِينَ ٱلْبَأْسِ ۗ أُو۟لَـٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُوا۟ ۖ وَأُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ۔

(ترجمہ): نیکی یہی نہیں کہ تم مشرق یا مغرب کو (قبلہ سمجھ کران) کی طرف منہ کرلو بلکہ نیکی یہ ہے کہ لوگ خدا پر اور روز آخرت پر اور فرشتوں پر اور (خدا کی) کتاب پر اور پیغمبروں پر ایمان لائیں۔ اور مال باوجود عزیز رکھنے کے رشتہ داروں اور یتیموں اور محتاجوں اور مسافروں اور مانگنے والوں کو دیں اور گردنوں (کے چھڑانے) میں (خرچ کریں) اور نماز پڑھیں اور زکوٰۃ دیں۔ اور جب عہد کرلیں تو اس کو پورا کریں۔ اور سختی اور تکلیف میں اور (معرکہ) کارزار کے وقت ثابت قدم رہیں۔ یہی لوگ ہیں جو (ایمان میں) سچے ہیں اور یہی ہیں جو (خدا سے) ڈرنے والے ہیں۔ وآخِرُ الدَعْوَانا أَنِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ۔

جناب سپیکر: جزاکم اللہ۔

اراکین کی رخصت

جناب سپیکر: یہ کچھ چھٹی کی درخواستیں آئی ہیں: جناب عزیز اللہ خان صاحب، ایم پی اے -06-22 2015؛ جناب فضل حکیم صاحب، ایم پی اے 2015-06-22؛ جناب قلندر خان لودھی، وزیر خوراک 2015-06-22و2015-06-23؛ جناب ابرار حسین، ایم پی اے 2015-06-22؛ منظور ہیں جی؟

(تحریک منظور کی گئی)

سالانہ بجٹ برائے مالی سال 16-2015 کے مطالبات زر پر بحث اور رائے شماری

Mr. Speaker: Demand No.34: Honorable Minister for Finance, honourable Minister for Finance, Demand No. 34.

جناب مظفر سید (وزیر خزانہ): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 36 ارب 60 کروڑ آٹھ لاکھ ایک ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران پنشن کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 36 billion, 60 crore, 08 lac, one thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Pension. Cut motions on Demand No. 34.

چونکہ تمام، تمام وہ غیر حاضر ہیں تو اس کو Lapse کرتے ہیں۔ Since all the cut motions on Demand No. 34 have been lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 34 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Honourable Minister for Food, Mushtaq Ghani Sahib, please.

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر برائے اعلیٰ تعلیم): On behalf of Minister Food جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ دو ارب 90 کروڑ روپے سے متجاوز نہ

ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران امدادی رقم برائے گندم (Subsidies) کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 02 billion, 90 crore only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Subsidies. Cut motions on Demand No. 35.

چونکہ تمام، جتنے بھی اراکین نے تحریک پیش کی، وہ سارے غیر حاضر ہیں تو اس کو Lapse کرتے ہیں۔

Since all the cut motions on Demand No. 35 have been lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 35 may be granted? .Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it Demand is granted. Honourable Minister for Finance, Demand No. 36.

وزیر خزانہ: شکریہ جناب سپیکر صاحب۔ میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 13 ارب 40 کروڑ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران سرکاری سرمایہ کاری وطے شدہ حصہ داری کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 13 billion, 40 crore only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Government Investment and Committed Contribution. Cut motions on Demand No. 36: Madam Anisa Zeb, Meraj Humayun.

Ms: Meraj Humayun Khan: Sir, I beg to move a cut motion of rupees one hundered on Demand No. 36 and I also withdraw my cut motion.

Mr. Speaker: Withdrawn?

Ms: Meraj Humayun Khan: Yes Sir, withdrawn.

Mr. Speaker: Madam Anisa Zeb!

Ms: Anisa Zeb Tahirkheli: I beg to withdraw.

Mr. Speaker: Withdrawn. Since all the cut motions on Demand No. 36 have been lapsed / withdrawn, therefore, the question before the

House is that Demand No. 36 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it Demand is granted. Demand No. 37: Honourable Minister for Auqaf & Religious Affairs, Demand No. 37.

جناب حبیب الرحمان (وزیر زکواۃ و عشر): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِیمِ۔ شکریہ جناب سپیکر۔ میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 9 کروڑ 20 لاکھ 31 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران اوقاف، مذہبی و اقلیتی امور اور حج کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 09 crore, 20 lac, 31 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Auaf, Religious, Minority Affairs and Hajj. Mr. Bakht Baidar.

جناب بخت بیدار: شکریه جناب سپیکر صاحب۔ منسٹر صاحب خو انتهائی عزت مند سړے دے، مشر سړے دے، تیر کال زما حلقې ته څه لږې ډیرې پیسې په دې مد کښې ورکړې وې خو دې تیر، اولنی کال کښې، دې کال کښې ئے یوه روپئ هم نه ده ورکړې نو آیا دے به د دې کال بیا زما سره دا سې ظلم کوی چې نورو خپلو ملګرو له به ورکوی او زما حلقه پریږدی؟

جناب سپیکر: جی حبیب الرحمان صاحب۔ جی، معراج ہمایون!

Ms: Meraj Humayun Khan: I beg to move a cut motion of rupees one hundered on Demand No. 37.

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees one hundred only. Anisa Zeb.

Ms: Anisa Zeb Tahirkheli: Sir, I beg to withdraw this cut motion.

Mr. Speaker: Meraj Humayun, please.

محترمہ معراج ہمایون خان: سر! دا اماؤنټ خو ډیر لږ دے د دغه د پاره، یو ډیره اهم محکمه ده نو هغې له لږ دے خو د دې محکمې څه کارکردګی ښکاریږی نه، دوئ سره ډیر اهم امور دی، اوقاف دے ورسره، زما خیال دے اوقاف چې دے نو د

هغې مدارس او د هغېResponsibility دوئ سره ده او بیا د دوئ سره دا مینارټیز چې دی د دوئ سره Attached دی او حج دے ورسره، نو دا دریواړه سیکټرز ډیر اهم دی خو مونږ ته د دوئ هغه Break down، د دوئ کارکردګی د وروستنی کال، لکه زنانه مونږه سره که Widows دی، هغه ډیرې غریبانانې، Destitute دی، د هغوی د پاره حج، څه کیږی څه نه کیږی؟ بیا چرچز دی، ګوردوارې دی، د مینارټیز Celebrations چې کوم دی نو د هغوی د پاره، نو ما ته څه کارکردګی د دې نه ښکاریږی، د دې د پاره زه دا خپل کټ موشن واپس نه اخلمه، پکار ده مونږه د Reassure کړی منسټر صاحب چې د هغوی څه پروګرام دے د راتلونکی کال د پاره، د دې کال د پاره نو بیا به په دې باندې خبرې کولې شو جی۔

جناب سپیکر: حبیب الرحمان صاحب! پلیز۔

وزیر زکواۃ وعشر: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ شکریه جناب سپیکر صاحب۔ بخت بیدار خان ګیله اوکړه چې بل کال کښې ئے پیسې راکړې وې او په دې کال کښې ئے پیسې نه دی راکړی، دے د خپل ریکارډ اوګوری، بل کال کښې زما سره ډیرې پیسې وې نو ده له مې په لکهونو روپئ ورکړې دی، نو هغه پیسې خو راسره سږکال په دې بجټ کښې نه وې، د ده ګیله خو زمونږه د دې ملګرو نه وی خو دا واحد دغه دے چې زه ده له د دې خپلو ملګرو نه زیاتې پیسې، زما چې وس شوے دے، دا مخامخ دے په اسمبلئ کښې زه وایمه نو ده سره همیشه د پاره، ځکه زما مشر هم دے، عزت مند سړے دے، په دې کال کښې هم پیسې ما تاسو له درکړې دی، تاسو خپل ریکارډ اوګورئ خو هغه شان پیسې زما سره نه وې، د دې وجه نه مطلب دا دے اوس هم، زه به د ریکارډ د درستګئ د پاره اووایمه، زه په دې هاؤس کښې کهلاؤ وایم، ما له چې چا هم درخواست راکړے دے که هغه تور دے که سپین دے، که د یو طرف دے که د بل طرف دے، زه په دې هاؤس کښې دا بالکل په وثوق سره وایمه چې ما د هیچا درخواست ردئ کړئ ته نه دے غورځولے، یقیناً په پیسو کښې فرق، د لاس په دې ګوتو کښې، پیسو کښې فرق راغلے دے، ما د بیس هزار روپو نه کمې چا له نه دی ورکړی او د یو لاکه روپو نه مې زیاتې چا له نه دی ورکړی خو ما پکښې دا، یعنی یو سړے د په دې هاؤس

کښې را دغه شی خو په دې کال کښې زما سره اوس هم په ویټنګ لسټ باندې 369 درخواستونه پراته دی، پیسې چونکه کمې وی، په تیر، په وړومبی کال باندې ډیمانډ د خلقو بالکل نه وو راغلے، بلکه زه لګیدلې یم، ما خلقو ته وئیل چې ما له ډیمانډز راکړئ، پیسې راسره دی چې درله درکړمه نو هغه په دې کال کښې خلقو دومره ډیمانډز راوړی وو چې369 درخواستونه، ما چې سوچ اوکړو نو ما ورله بیس بیس هزار په مخه باندې او د تیس تیس هزار روپو ما نه دی زیاتې کړی خو د هغې باوجود هم زما سره 369 درخواستونه په دې تیر کال کښې پینډنګ دی، اوس په دې کال کښې به هم دا کمے زما سره راځی۔ زه د انیسه زیب خور انتهائی مشکور یمه چې هغې خپل کټ موشن واپس کړو، د معراج همایون خور په خدمت کښې مې دا عرض دے، یقیناً چې دا مذهبی امور، حج او اوقاف هم دے خو په حج کښې زما حیثیت د ډاکی دے، نه زما سره د یو کس د حج د لیږلو څه کوټه شته، بلکه زه د فیډرل منسټر سره Personally هغه ډیر شریف سړے دے، زه ورسره ډیر ملاویږم په دې سلسله کښې، هغه دا خدام الحجاج لیږی او ما ورته اووئیل چې یره کم ازکم ته هم د دې صوبه خیبر پختونخوا ئے، اکثر په فیډرل ګورنمنټ کښې چې زمونږه کوم د ډومیسائل خلق دی د دې ځائې، هغه کهچاؤ دی او ډیر شے خلق هغه لیږی نو ما ورته پروسږکال هم ډیر ریکویسټ کړے وو، سږکال مې هم ورته بیا دا وئیلی وو چې یره مهربانی اوکړه، په دې خدام الحجاج کښې دا سرکاری خلق چې کوم په دغه باندې وی، دا کوټه ما له راکړه، اوسه پورې ئے ما له لا کوټه نه ده راکړې، البته د حج په دغه کښې زه به دا اووایم چې مونږ هر کال 40 لاکھ 43 لاکھ روپئ د ائیرپورټ نه د دغه پورې چې کوم دے د حاجی کیمپ پورې چې کوم خرچ دے د بسونو، دا صوبائی ګورنمنټ ادا کوی، مونږ له هیڅ شے نه راکوی، زه ځکه دا خبره ستاسو په نوټس کښې راولمه چې مونږ له نه یو سړے، نه زمونږ کوټه شته، نه زما په Recommendation، پروسږکال چې کوم کسان په هغې کښې دغه شوی دی، یو پینځه شپږ ترینه ما، زه اوس هم زما په خیال یو تیس چالیس کسان ما Recommend کړی دی، کوم خلق چې د دغه نه پاتې شوی وو، د ټاسک نه پاتې شوی دی، زه په مخه هغوی ته ریکویسټ قدر له کومه، پروسږکال شپږ

تنان ئے آنر کړی وو او باقی خلق ئے نه وو کړی، بهرحال زه دا خپل کوشش کومه نو دا سې ده، دا د ډاکی حیثیت دے زما، په حج کښې چې کوم دے زما هیڅ دغه نشته، البته دا صوبه چې کوم دے اووه کسان په سرکاری دغه باندې لیږی چې په هغې کښې دوه کوټه چې کوم دے هغه د منسټر ده په اووکسانو کښې او په هغې کښې هم هغه سړی چې سرکاری نوکران وی او د 9 سکیل نه تیر کال چې کوم دے د 16 پورې وو او د 17 پورې دے، د 9 سکیل او 17 په مینځ کښې زه دوه کسان Recommend کولے شمه په یو کال کښې، هغه سړی ما Recommend کړی دی، نور زما سره دا معراج همایون خور چې اووئیل، نو ستاسو علم کښې دا راولمه چې زه ډاکی یمه او عملی طور زما سره په اوقاف کښې چې کوم دے د حج په مد کښې زما سره څه اختیار نشته، البته د دې صوبې پیسې 40، 43 لاکھ روپۍ زمونږ نه اخلی او د دې کرایه دا دغه ده چې کوم دا مونږ ورکوؤ۔ زما دوئ ته درخواست مې دے بخت بیدار خان ته هم او دې خپلې خور ته هم چې هغه خپل کټ موشن دا Withdraw کړی۔

<u>جناب سپیکر:</u> جی، بخت بیدا خان صاحب!

<u>جناب بخت بیدار:</u> زما خپل مشر وزیر صاحب ته دا عرض دے چې تیر کال ئے دې مقبرو کښې مونږ له پیسې راکړې وې خو دې کال کښې ئے رانکړې، دا تیر کال، نو دې کال کښې به څه پوزیشن وی، راکوی که نه راکوی؟ څکه کروړونو روپۍ خو غواړی، کروړونو روپۍ خو دے غواړی، وزیر صاحب غواړی د اسمبلۍ نه۔

<u>جناب سپیکر:</u> نه، دا د څه د پاره پیسې؟

<u>جناب بخت بیدار:</u> دا جی دا د مقبرو د باؤنډری وال، دا مقبرو باندې مطلب دے چهتونه اچول، دغه جنازه گاه۔

<u>جناب سپیکر:</u> جنازه گاه، جنازه گاه، مونږ ته خو دا پته نشته چې دوئ سره دا شته که نه؟

<u>وزیر زکواة وعشر:</u> جناب سپیکر! دا خو زه د دې خپل ورور نه ډیر خوشحاله شوم چې زه وضاحت اوکړمه۔ سپیکر صاحب!۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی جی۔

وزیر زکواۃ و عشر: د 14-2013 په بجټ کښې ما له یو چار کروړ روپۍ "Construction of Boundary Wall around Graveyards" دا پیسې ما د مقبرو نه چاپیره د دیوال د پاره څلور کروړه روپۍ، دا ئے ما له راکړې وې، زمونږ دا وزراء حضرات ناست دی او دا زما ګواهان دی چې په 15-2014 کښې هم ما خپل وس کړے دے، ما یو دغه کړے وو چې Purchase of Land for Graveyards، دا زمونږ د پښتنو په دې علاقو کښې دا غریبانان پیشه ور خلق چې دی، دا پښتانه یعنی چې وران شی نو په خپلو مقبرو کښې ئے ښخولو ته نه پریږدی۔ ما یوه نیمه ګهنټه هلته پرځول کړی وو خو زما خپل پرسنل سیکرټری وئیل چې دا زما ډومین نه دے، په دې وجه باندې دا مه ورکوئ او سږکال بیا زما دا وزیران صاحبان ناست دی، مشتاق غنی هم ناست دے او د خزانې منسټر هم ناست دے او زمونږ د لوکل ګورنمنټ، یوه نیمه ګهنټه په اسلام آباد کښې ما واک آؤټ کړے وو او ما سی ایم ته وئیل چې زه دا وزارت د سره کومه نه، نو تر دې حده پورې زه تلے ووم۔ دا ناست هم دے، یعنی یوه نیمه ګهنټه مې هغه ټول هاؤس دغه کړے وو بلکه واک آؤټ ته نیزدې شوے وومه او بیا هغوی اولګیدل یو سکیم ئے، بیا ئے هم وئیل چې باؤنډری وال درله نشو کولے، بیا ئے هم وئیل چې Purchase of Land for Graveyards درله نشو کولے، بالکل ئے دغسې پریښې یمه۔ ټهیک ده چې هغه دغه چې کوم دے، هغه د محبت خان جمات د پاره ما له پیسې راکړې، پانچ کروړ ئے راکړې او اوس دا اے ډی پی مې اوکتله، هغه ئے چار کروړ کړې ئے دی۔ دغه شان چې کوم دے یو بل سکیم کښې 50 ملین وې، هغه ئے چې کوم دے 30کړی دی، یعنی اوس هم که زه دا اوواېمه تاسو به حیران شئ، یعنی اقلیتونه دا ضمنیان دی او زه یو ډیر دینی سړے یم، د دوئ په مونږ باندې ډیر لوئې حق دے خو اوس هم زما په بجټ کښې د دو پرسنټ اقلیت بجټ دا د اکثریت نه چې کوم دے نو په بجټ کښې سیوا دے او ما ډیر لوئې پرځول کړی دی، بیا دې ملګرو په مینځ کښې مداخلت اوکړو، د چیف سیکرټری صاحب سره هم، د وزیر اعلیٰ صاحب سره هم او په یو لویه قصه انښتے وومه او ما ورته وئیل چې دا وزارت پریږدوئ، څنګه چې عشر زکواۃ دغسې بې اختیاره

دے نو دغسې دا اوقاف به هم، خلق به راځی تنخواګانې اخلی، نو دا وزارت ئے ختم کړئ، زه دا وزارت نور نه کومه، تر دې حده پورې مونږ تلی وو او دا صحیح ده دا ګواهان مونږه څلور پینځه وزیران په هغه ډیبیټ کښې ناست وو، نو زما صورتحال چې کوم دے نو هغه اوس زما دغه چې کوم دے نو 80 ملین دے، آټھ کروړ روپئ د ټول اوقاف د ټول کال بجټ دے، د ټولې محکمې۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا حبیب الرحمان صاحب! تاسو چې کومه خبره اوکړه۔۔۔۔۔

وزیر زکواۃ و عشر: جی!

جناب سپیکر: زه خپل ځانی چې زما کومه علاقه ده نو هلته د ټولو نه غټه مسئله د خلقو د قبرستان د زمکې ده، چې کوم خلق د بهر نه راغلی دی۔ تقریباً دې وخت کښې ما پخپل ذاتی پیسو باندې خلقو ته زمکې واخستې، څومره به سړے اخلی؟ زما په خیال په دې باندې خامخا منسټر فنانس ته زه ریکویسټ کوم چې تاسو دغه اوکړئ ځکه چې زما په خیال باندې مونږ ته ډیر سیریس پرابلم دے د قبرستان د پاره په ټوله علاقه کښې او داسې زما خیال دے چې نور هم زمونږ معزز اراکین اسمبلی دی، هغوی ته به هم پرابلم وی نو د دې د پاره څه۔۔۔۔۔

وزیر زکواۃ و عشر او قاف وحج: ما خو جی په دې سلسله کښې دومره لوئې یعنی په هغه وخت کښې یعنی زه به دوئ ته بد هم ښکاره شوے یم، زه اخرنی حد ته په چیف سیکرټری صاحب پسې او په وزیر اعلیٰ پسې تلے یمه او هغوی بالکل یو موټے وو ټول، سره زما د سیکرټری او لکه دا په هغه خو ما ډیر لوئې زور په دې خبره اچولے وو او ما ته د دې احساس ځکه دے چې یو غریب سړے مړ شی، بلکه تیر زما سیکرټری زه په دې اسمبلئ کښې یو خبره کومه، تیر زما سیکرټری چې کوم دے یونس جاوید، هغه زما هلته په اسلام آباد کښې مخالفت اوکړو، هفته پس د هغه وراره مړ شو، نو هغه له بیا په حیات آباد کښې زمکه، د قبر د پاره چا زمکه نه ورکوله نو بیا عنایت الله ته مې درخواست اوکړو۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا سینئر منسټر به په دې باندې لږ Comments اوکړی۔ پلیز، عنایت خان!

وزیر زکواۃ و عشر، او قاف وحج: دے د اووائی، دا د دې ګواه هم دے۔۔۔۔۔

جناب عنایت اللہ {سینیئر وزیر (بلدیات)}: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ دا حبیب الرحمان خان چې کومه خبره اوکړه، دا بالکل درست وائی، د اے ډی پی چې کله میټنګ وو نو هغې کښې دوئ ډیر Fight اوکړو او اخره کښې مونږ Intervene کړه، د چیف منسټر صاحب د مقبرو حوالې سره د هغه تجویز دا وو چې یره دا یو Unending دا سلسله به وی او که دا مونږ په اے ډی پی کښې سکیم ایږدو نو دا دومره غټه اے ډی پی دې ته نشی ایښودې کیدې، هله زما ذهن کښې یو دغه دا ده چې کوم ایم پی ایز ته فنډز ملاویږی نو که فرض کړه هغې کښې مونږه د دې اجازت ورکړو او هغې کښې دا Head create کړو او ایم پی ایز چې دی نو د خپل فنډ نه چې کوم ځائې کښې ضرورت وی نو هغه د Graveyard د پاره ورکولې شی او بل چرته چې ډیر زیات ضرورت وی، د هغې Assessment د کیږی په Need basis باندې او تهرو سمری داسې کیسونه لوکل ګورنمنټ هم لیږلی دی او اوقاف هم لیږلې شی، د وزیر اعلیٰ صاحب نه مونږ خپله باندې لکه Approval د بعضې کیسز اخستے دے، دا دوه داسې ایریاز دی، خو هغې کښې خبره دا کیده چې یره که مسلمانان یو مونږه او مونږه د مقبرې زمکه هم، لکه دومره Commercialism او دومره دنیا پرستی شروع شی چې خلق د مقبرې زمکه هم په پیسو باندې اخلی، د حکومت نه ئے اخلی نو دا به بالکل لکه هغه اسلامی کلچر او اسلامی روایات چې دی نو هغه به دغه پاتې نشی، زمونږ Values نو د دې ټولو Behind چې کوم دغه وو چې یره دا پیسې داسې ایښودل نه دی پکار او باقاعده سکیم او دا سلسله نه دی شروع کول پکار، نو هغه دا وه چې یره د کلو خلق هسې هم لکه دغه کوی خو دا خبره په خپل ځائې ټهیک ده چې یره بعضې ځایونو کښې ضرورت وی، نو داسې پابندی هم پرې نه دی لګول پکار او زما دا خیال دے چې د دې د پاره مونږ دا اوکړو چې د ایم پی اے د اسمبلئ Recommendation وی او مونږه د ایم پی ایز د فنډ نه هم دغه کولې شو او دې کال کښې خو اے ډی پی کښې نه دی ایښودلې شوی، راروان کال کښې د هغې په دغه کښې، په اے ډی پی کښې سکیم هم سړے کیږدی، یو وړوکے غوندې سکیم وی د آټه دس کروړ روپو، نو د دې نه به بیا دا ضرورتونه چې دی نو مونږ پوره کوؤ۔

جناب سپیکر: دیکښې عنایت خان! دوه قسمه خلق، یو خو زمونږ علاقې کښې لوکل او نان لوکل خلق دی، د لوکل خلقو خو ځان له خپل Graveyards دی، خپل سسټم شته دے، د نان لوکل خلقو د پاره سیریس پرابلم دے، زه چې خپل ځانی چې دې وخت کښې دا دغه کوؤ نو مونږ ته خپل ځانی د ټولو نه زیات ډیمانډ د دې خبرې دے چې کوم نان لوکل خلق دی، د هغوی د پاره څه Arrangement پکار دے، ځکه چې څوک Individually دا اخستې شی، هغه په Need basis باندې د وی کنه۔ فنانس منسټر! چونکه زما په خیال باندې دا۔۔۔۔

جناب مظفر سید (وزیر خزانہ): شکریه جناب سپیکر صاحب۔ دا ډیره اهمه ایشو اوچته شوه او زما په خیال باندې مونږه ټول د صوبې اندازه چې اولګوؤ نو د خپل جائیداد خلق کم دے عموماً غریبان خلق ډیر دی چې د چا خپلې زمکې نشته یا خلق Migrate شوی دی او هغه ځائې کښې ئے صرف ځان له د پینځه مرلو ځائې اخستے دے او په هغه ځائې کښې اوسیږی، کلی وال قبرستان کښې د هغه حصه نشته نو مشکلات عوامی او هغه قبائلی سوچ هم موجود دے، د دې وجه نه څنګه چې سینیئر منسټر صاحب خبره اوکړه، یو خو زما دا خپل خیال دے چې ایم پی ایز فنډ نه بالکل دوئ ته اجازت پکار دے چې هغوی هلته لینډ Purchase کولے شی خو په دیکښې چې کوم ټیکنیکل مشکل دے، هغه دا دے چې Private negotiation اجازت نه ورکوی، Private negotiation دا چې په یو کلی کښې کنال په لس لکهه دے او په بل کلی کښې په کروړ روپئ باندې دے، دوئ هغه یو ریټ چلوی، د د وجې نه پبلک ته ډیر زیات مشکل دے، هغه Agreement ځی نه، د تیر کال چې کوم فنډ هغه ایشو شوی دی نو هغه Still pending پروت دے، هغه نه دے 'یوټیلائز' شوے جبکه بعضې خلقو تجاویز ورکړی دی، زه ستاسو په اجازت باندې د دې ځائې نه هم دا خبره کومه چې بالکل د Private negotiation ته اجازت ورکړے شی، خلقو ته د د مارکیټ ریټ مطابق اجازت ورکړے شی چې په کوم ځائې کښې په څو کنال دے، په څو مرله ده، د هغې مطابق د هلته خلق بالکل او هغه د د پبلک په دغه کښې راوستے شی، د ریکارډ مطابق د هغه راشی او هغې ته د Payment اوشی۔ زما په خیال باندې دا پابندی بالکل نه ده پکار، خلقو ته ریلیف پکار دے، خلقو ته د زمکې د اخستو اجازت پکار دے۔

مونږ به د خپل فنډ نه بالکل د دې اجازت ورکوو چې هلته د خپله په Private negotiation باندې زمکې واخستے شي چې د خلقو دا مشکل او دا مسئله حل شي۔

جناب سپیکر: دیکښې زه یو دغه کوم، بیا حبیب الرحمان صاحب! عاطف خان به هم خبره کوی په دې باندې۔ مونږ ته ډیر سیریس پرابلم چې دے نو هم دغه دے چې د چا په زمکه د سیکشن فور اوکړو لکه چې هغه د هغه سره ډیر لوئې ظلم اوکړو او مونږ ته خو وړومبی ځل پته نه وه خو چې د چا په زمکه سیکشن فور شوے دے نو هغه زمونږ خلق جلوسونه او جهګړې او ډیر بدحال، ځکه چې هغه ډیر کم ریټ ورکوی نو دا Private negotiation ډیر ضروری دے، زما په خیال باندې که مونږ یو کمیټی جوړه کړو او د دې Proper evaluation اوکړی چې څه طریقه باندې وی، چونکه ډیپارټمنټ کوی نه، هغه یریږی، لوکل مارکیټ چې دے نو زمونږ خپل کلی مرغز کښې چې هغې کښې ته زمکه اخلې نو کم از کم د بیس لاکھ روپو نه کم نه ملاویږی او چې کوم د ګورنمنټ ریټ دے، هغه ایک لاکھ روپئ دے، لکه چرته Possible ده داسې؟ نو زما په خیال باندې که دیکښې مونږ یو کمیټی جوړه کړو چې هغې کښې منسټر فنانس او سکندر خان، عاطف، لاء منسټر او دا یو چار رکنی کمیټی جوړه کړو، اوباسو او هغه د دې یو دغه اوکړی، یو 'پراپر' جائزه واخلی او د دې د پاره څه قانون سازی چې څه Suggest کول پکار دی چې هغه د دې د پاره اوشی۔ ټهیک شوه جی۔ جی جی، یو منټ حبیب الرحمان صاحب خبره کوی، جی جی، عنایت خان، عنایت خان!

سینئر وزیر (بلدیات): جناب سپیکر! دا Section 17 او دا حکومت چې کوم Forceful acquisition of land والا لاء ده کنه، دا داسې ډیر ظالمانه قانون دے او رشتیا خبره دا ده چې دا ما د دې ډیرو دغو خلقو نه، افسرانو نه بعضو نه داسې اوریدلی دی چې دا خو خلق بعضې وخت کښې د دشمن په زمکه باندې لګوی، حکومت لاړ شی او د سړی په زمکه باندې بس Forceful acquisition والا ایکټ لاګو کړی او هغه بالکل بیا نه 'ډی نوټیفائی' کیږی۔ داسې ډیر کیسز ما ته معلوم دی، لکه ما ته په سپورټس کښې د ډی آئی خان یو کیس داسې راغلے دے چې هغه خلق دا وائی چې دا د یتیمانو زمکه ده او د Playground د

پارہ ئے دغہ کړې دہ، ما ډی سی سرہ خبرہ اوکړہ، چیف منسټر صاحب تہ مونږ خبرہ اوکړہ چې یرہ دا 'ډی نوټیفائی' کول پکار دی، ھغوی وائی چې ھم دغہ یو Piece of land دے مونږ سرہ، دا تاسو زمونږ نہ نیسئ، زمونږ پہ دیر کښې یو ځائې کښې بینک د پارہ ئے د سړی د کور زمکہ نیولې دہ نو لکہ دا څیزونہ داسې دی چې دا Thoroughly review کول غواړی، دا کتل غواړی چې کوم کوم ځائې داسې دے، ھلتہ امنډمنټ پکار دے۔ دویمہ دا د یکسالہ خبرہ تاسو بالکل درست اوکړہ، دا یکسالہ چې کوم زمونږ د ریونیو ډیپارټمنټ نہ کوم ریټس دی، دا بالکل خلقو تہ Acceptable نہ دی، زمونږ کالجونہ پینډنگ پراتہ دی، زمونږہ سکولونہ پینډنگ پراتہ دی، څہ خو وزیر اعلیٰ صاحب یو نوے کار داسې کړے دے چې ھغہ د کالجونو او د سکولونو Vertical buildings ئے دغہ کړی دی، د لینډ ھغہ دغہ ئے لږ کم کړے دے نو ھغې سرہ بہ ان شاء اللہ تعالیٰ ھم ریلیف ملاؤ شی خو لاء کښې ھم امنډمنټ پکار دے۔ دا خبرہ بالکل، کہ چرتہ لاء کښې، رولز کښې، دیکښې نو دا ټول څیزونہ دی، ټی او آرز د امان اللہ صاحب د دې ټولو جوړ کړی او دا کمیټی د دا څیزونہ Review کړی او کہ چرتہ لاء کښې امنډمنټ پکار وی نو ھغہ د کیبنټ تہ بیا رااولیږلې شی چې دې سلسلہ کښې مونږ لاء Update کړو۔

<u>جناب سپیکر</u>: عاطف خان! عاطف خان او حبیب الرحمان خان د دې نہ پس۔

<u>جناب محمد عاطف (وزیر برائے ابتدائی و ثانوی تعلیم)</u>: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ چونکہ Important issue دہ، مسئلہ زمونږ ډیپارټمنټ تہ ھم دہ، ډیرہ زیاتہ راروانہ دہ چې کوم ځائې کښې خصوصاً غټو ښاریو کښې د چا خو دومرہ زمکې شتہ نہ، د خلقو پخپلہ پینځہ مرلې کور وی نو ھغوی بہ دوہ کنالہ یا څلور کنالہ د سکول د پارہ څہ ورکړی؟ د ھغې د وجې اسټیبلشمنټ آف سکول، د نوی سکول ډیر لوئې پرابلم راځی، نو ھغہ مونږ خو پیرې خبرہ اوکړہ خو ډیپارټمنټ، دا څنګہ چې تاسو اووئیل چې Private negotiation نہ ھغوی ویریږی، وائی وروستو پکښې بعض اوقات انکوائریز وی، مسئلې وی چې یرہ دا چل اوشو، ھغہ ھغوی Avoid کوی، نہ کوی، سیکشن فور، دیکښې اوس دوہ مسئلې دی جی، یو خو نمبر ون دا دہ چې یکسالہ یا چې ھر څہ سرکاری ریټ دے، ھغہ ولې دومرہ کم دے، دې تہ ھم

لږ سوچ پکار دے چې فرض کړه په یو ځائې کښې لاکھ روپئ ریټ دے نو ولې خلق لس زره روپئ لیکی؟ د دې د پاره دا انډیا کښې یو قانون شته چې هغوی دا وائی که فرض کړه یو سړے دا وائی چې یره دا د لاکھ روپو ځائې دے او هغوی د لس لکھو روپو وائی نو حکومت ئے ترې اخستې شی۔ ټھیک ده چې ته وائې دا د دومره پیسو دے نو خلق به کم ریټ نه لیکی، دیکښې دا هم یو دغه پکار دے چې حکومت ته هم اخر ریونیو پکار ده، د حکومت هم چلیدل پکار دی نو څه نه څه طریقه داسې چې هر چا ته دا پته ده چې یره د لکھ روپو ځائې دے، خلق ئے لیکی لس زره روپئ، نو د هغې هم څه علاج پکار دے چې داسې څه طریقه د د دې هم اوشی۔ ورسره دویمه پرون نه هغه بله ورځ چیف منسټر صاحب سره دا خبره کړې وه، د دې باره کښې په انډیا کښې یو دا قانون هم شته، دلته چې کوم 'کمپلسری ' لینډ ایکوزیشن دے، د هغې زما په خیال پندره پرسنټ ایکسټرا پیسې ورکوی چې کوم 'کمپلسری' لینډ ایکوزیشن دے، نو زه دا وایم که دیکښې دا هم شامل شی، که د دغه 'کمپلسری' لینډ ایکوزیشن دا پرسنټیج مونږه سیوا کړو، که فرض کړه هغه تیس پرسنټ کړو، ففټی پرسنټ کړو نو د هغه یکسالې هغه دغه به راشی چې یره دا هم د دې دا ریټ دے او د هغې سره پلس تیس پرسنټ پلس پچاس پرسنټ، نو په هغې کښې به د چا دغه نه راځی، مسئلې به نه راځی چې یره چا پکښې پیسې واخستلې او ریټ ئے سیوا کړو، سبا به پکښې سکینډلې نه جوړیږی۔ نو زما په خیال دا دوه Suggestions چې پکښې Include کړو، تاسو چې څنګه وایئ که۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نه داسې کوؤ حبیب الرحمان صاحب خبره اوکړی، مونږ به لاء ریفارمز کمیټئ ته دا اولیږو او دا چې کوم نومونه ما واخستل، دا به په دیکښې مونږه تاسو هم دې ته راواوغواړو او دیکښې چې چرته هم ضروری دغه دے، په لاء کښې چې دے نو دغه پکار دے، امنډمنټ پکار دے نو هغه به د دې کمیټئ مطابق دغه اوکړو ان شاء الله تعالیٰ۔ (مداخلت) حبیب الرحمان صاحب خبره اوکړی، بیا به تاسو۔

وزیر زکواۃ وعشر: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ سپیکر صاحب! دوئ خبره بل طرف ته بوتله، اوس هم پابندی په دې خبره نشته چې ایم پی اے د خپل فنډ نه دغه اخلی،

ما پخپله زمکه اخستې ده، ټهيک ده چې يو کا ل پرې لګيدلے دے ، د مقبرې د پاره ما غريبانانو له په خپل فنډ کښې زمکه اخستې ده او په يو نيم کال کښې مې ايله هغه انتقال کړے دے ، پرځول او لانجې مې کړې دی، خبره جی دا نه ده، اوقاف د کوم مرض دارو دے ؟ د اوقاف کار دے د قبر سره، د جمات سره، د دارالعلوم سره، نور هغه تاسو د هائی کورټ فيصله اوګورئ چې دا ټولې مقبرې اوس چې کوم دی، د اوقاف زير انتظام دی۔ زه په 14-2013 کښې چې کوم مونږ بجټ جوړ کړے وو، هغه دا وو چې زمونږ دا حکومت نه وو، د بل حکومت يو طريقه کار راروان وو او دوئ چار کروړ روپئ په هغې بجټ کښې مونږ له راکړی دی، پروسږکال ئے هم اوونيل، زه يعنی باؤنډری وال له پيسې هم درکوم يعنی د مقبرو ديوالونه دا د اوقاف ذمه داری ده او د مقبرو ټول انتظامات، لکه زه مثال وايمه په 15-2014 کښې اوګوره پچاس کروړ روپئ د پيښور په اے ډی پی کښې دا Reflect دی، پچاس کروړ روپئ دلته کښې د يو مقبرې د پاره ورکړې شوې دی، زمونږ د چترال د اقليت د پاره يعنی د زمکې د مقبرې د پاره د اخستو پيسې ورکړې شوې دی خو عام د اکثريت ګناه څه ده چې لکه زه د اوقاف منسټر يمه او زما چې څومره ټيکنيکل سټاف وو، څومره بيوروکريسی وه، هغه په اسلام آباد کښې په دې يو خبره وو چې دا يعنی دا دغه، دا خو Purchase of Land for Graveyards، دا زمونږ ډومين نه دے ، زه وايم جی دا سې يو قانون سازی پکار ده چې د اوقاف Related څه کارونه دی، زه بالکل دا وايم چې تاسو د دې نه انکار نشئ کولې چې د مقبرې نه ديوال چاپيره کول دا د دغه ډومين دے ، دا د اوقاف ډيپارټمنټ ډومين دے او Purchase of Land for Graveyards د مقبرې د پاره اخستل، دا د اوقاف کار دے او دغه شان جنازه ګاه جوړول دا د اوقاف کار دے ، دا جی داسې يو قانون سازی پکار ده چې دا آئنده د پاره په اے ډی پی کښې اوس خو سږکال خو خبره خلاصه شوې ده، په تير کال کښې هم دا پرځول ما کړی دی او سږکال خو مې ډير لوئې لکه دوئ ته به ډير بد هم ښکاره شوے يم، زما دا منسټرز صاحبان پينځه شپږ تنه ناست دی، زه تر اخرينی حده پورې ورپسې تلے ووم، نو زما دا نه وی دا ، يعنی مطلب دا چې کوم اصلی د اوقاف کار دے ، هغه کار هغوی ته دغه کول غواړی او په بجټ کښې هغې له

پوره حصه ورکول غواړی، ځکه چې دغه چې کوم دے اوقاف، دا اټانومس باډی ده، دا خود مختار اداره ده، دا پخپله پیسې جنریټ کوی او پخپله ئے خرچ کوی، د هغې باوجود زما لاس دومره بند دے چې مونږ له نه په مقبره کښې پیسې راکوی او نه د هغې د'پرچیز' د پاره پیسې راکوی او نه د باؤنډری وال د پاره پیسې راکوی، زه خو حیران یم، په دې باندې ما ډیر لوئې په هغې فورم باندې ډیر لوئې زور لګولے دے، یو داسې قانون سازی پکار ده چې د اوقاف کوم اصلی کار دے، هغه Chalkout شی او د اوقاف چې کومه ذمه داری ده چې په بجټ کښې هغه Reflect کیږی۔

<u>جناب سپیکر:</u> دا Specific issue چې ده، دا به مونږه لاء ریفارمز کمیټۍ ته اولیږو او په هغې کښې چې دا کوم نومونه ما واخستل، دا به هم رااوغواړو او په دیکښې چې څه ضروری امنډمنټ دے په لاء کښې، هغه به اوکړی۔ بخت بیدار صاحب پلیز، اوس خو زما خیال دے ډسکشن ډیر اوشولو په دې باندې۔

(تالیاں)

<u>جناب بخت بیدار:</u> ستاسو ډیره زیاته شکریه۔ په دې باندې ډیر زیات ډیبیټ اوشو او ډیر مختلف مسائل پکښې اوچت شو خو زما دا درخواست دے چې دا کتاب خو تاسو ما ته د اے ډی پی ایښودے دے د Proposed ADP او خبره کوئ د چیف سیکرټری او د بل ځائې، تنخواه ګانې، حبیب الرحمان صاحب غواړی خپل ډیپارټمنټ له په کروړونو چې دا منظوری ورکړه او چې کومه د ممبر او یا د دې اسمبلئ پریویلج دے یا غواړی کوم شے، ډیمانډ غواړی، هغې ته وائی چې یره دا اوس دا اے ډی پی جوړه شوې ده او پرنټ شوې ده، په دیکښې څه نه کیږی، کال له به کوؤ دا خبره ده، کم از کم د دې اسمبلئ وقار مجروح کیږی د دې خبرې سره، دا Proposed ADP ده او چې د دې اسمبلئ ممبران څه غواړی، پکار ده چې هغه په دیکښې ورواچوی۔ ډیره مهربانی۔

<u>محترمه معراج همایون خان:</u> سپیکر صاحب!

<u>جناب سپیکر:</u> جی، میڈم۔

محترمہ معراج ہمایون خان: سپیکر صاحب! خبرې خو ډيرې زياتې اوشوې خو هغه زمونږ بالکل، مونږ چې کوم Issues raise کړی وو نو هغه نه خو د اوقاف سره، د دې محکمې سره خو هډو څه تعلق داسې نه وو۔ Graveyards ټھیک ده هغه ډیر اهم دی او ما پخپله Retaining wall په خپلو پیسو باندې جوړ کړے دے نو ایم پی ایز خو سوال هم نه پیدا کیږی، هغوی خو کوی چې کوم ځائې کښې وی کوشش کوی چې اولګوی په سم ځائې باندې هغه پیسې خو منسټر صاحب خو داسې عاجزی ښکاره کړه چې هغه خو داسې لګی چې هیڅ واک اختیار ئے نشته دے په دې ډیپارټمنټ باندې، هر څه هغه چې دی نو یا دا فیډرل ګورنمنټ چې دے، هغه ورله رکاوټ دے په مینځ کښې یا هغه پخپله هم نه دے پوهه چې دا کوم ځائې کښې به لګی او دا کوم ځائې لګی؟ هغه وائی چې زما پوره بجټ چې دے نو عاطف راوړے دے او نن دا دی مونږه ناست یو، چې نهه کروړه او بیس لاکھ مونږه Approve کوؤ او هغه ناست دے نو څنګه دا عاطف وړی دی؟ نو مونږ خو پته باندې پوهه لا نشو چې مساجد دی، هغه زمونږ مسئله ده، چې ګلئ ګلئ کښې هم جمات جوړیږی، د دوئ څه کنټرول دے په هغې باندې څه دا شان څه رول ئے شته دے چې څومره پاپولیشن دے د دومره آبادئ مطابق به یو جمات جوړیږی، هغه پکار ده چې دوئ هغوی سره اوکړی او مدرسې دی نو مدرسه ریفارمز تر اوسه پورې څه چل اوشو او څه چل او نشو؟ دوئ پکښې څه پراګریس کړے دے که نه دے کړے؟ نو دا 'بریک ډاون' اخر صرف د مینارټیز، هغه تر اوسه پورې زه خوشحاله نه یم چې د مینارټی حالت چې دے نو هغه ورځ تر ورځه خرابیږی زمونږ په صوبه کښې نو د هغوی د پاره دوئ څه کوی؟۔۔۔۔

جناب سپیکر: میډم! زما خیال دے چې کافی ډسکشن پرې اوشولو، په دې باندې یا خو دا ده چې د ووټ د پاره واچوم او یا چې مطلب که تاسو Kindly withdraw کړئ نو بیا دغه یو، بخت بیدار صاحب!

محترمہ معراج ہمایون خان: نو زه خو لا Satisfied نه یم، تاسو کمیټی جوړه کړه؟

جناب بخت بیدار: سپیکر صاحب! دا خو زه جی د اسمبلئ د وقار خبره کومه، تا ما ته کتاب ایښودے دے Proposed ADP، ممبران وائی چې مونږه دا غواړو، سره د

فنانس منسٹر غواړی او کولې نشو، نو بیا خو داسې راته اووایئ چې دا کتاب غونډ پاس کړئ، خبره خلاصه، Proposed ورته مه وایه، وائی دا مونږ رالیږلے دے او دا به پاس کوئ، دغه خبره او کړئ۔

جناب سپیکر: جی جی، زما خیال دے چې زه به بیا ووټ د پاره دغه کړمه تاسو۔۔۔۔۔

جناب مظفر سید(وزیر خزانہ): سپیکر صاحب! جناب سپیکر صاحب!

جناب سپیکر: جی جی۔

وزیر خزانہ: (ایک رکن سے) نه نه، زه ورته خبره کومه۔ جناب سپیکر صاحب! زما په خیال باندې۔۔۔۔

جناب سپیکر: ما خو تاسو ته اووئیل چې کمیټۍ ته مونږ Already اولیږلو کنه، هغه تاسو اولیږلو، هغه به پوره ډ سکس شی هلته کیښې۔

Ms. Anisa Zeb Tahirkheli: Okay ji, withdrawn.
Mr. Speaker: Okay, withdrawn

(Applause)

Mr. Speaker: Since all the cut motions on Demand No. 37 have been lapsed / withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 37 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 38, honourable Special Assistant for Sports and Culture, Imtiaz Shahid Sahib! Please.

جناب امتیاز شاہد(وزیر قانون): جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 38 کروڑ 58 لاکھ 34 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران کھیل، ثقافت، سیاحت و عجائب گھر کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 38 crore, 58 lac, 34 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016,

in respect of Sports, Culture, Tourism and Museum. Mr. Bakht Baidar.

جناب بخت بیدار: جناب سپیکر صاحب! ډیره مهربانی۔ زه خو صرف دومره قدرې خبره کوم چې پروسږ کال هم په دې بجټ کښې دا خبره شوې وه چې مونږ به د سټیډیم او د سکولونو د ګراؤنډ د پاره د بلها پیسو منظوری ورکړې وه خو زمونږ حلقه کښې تر اوسه پورې نه ګراؤنډ راغے او نه سټیډیم راغے، لهذا زه به د سپورټس منسټر نه دا درخواست اوکړم۔ بله خبره دا ده چې دیکښې د ټولو هم دا مسئله ده نو زمونږ علاقې د مخکښې نه زما خیال دے چې چیف منسټر صاحب یو میټنګ کړے وو او په هغې کښې سب کمیټی ئے مقرر کړې وه چې په هغې کښې ډپټی کمشنر او متعلقه هر څوک پکښې وو چې یره دوئ به ځایونه خوښوی چې کوم ځائې کښې مطلب دا دے چې دا د ټورازم ځایونه صحیح جوړیدے شی او هلته کښې مونږه توجه ورکړو، بیا نه د هغې میټنګ څه پته اولګیده، زمونږ په علاقه کښې بلها داسې ځایونه دی چې هغه د ټورازم په باره کښې دې، صوبې ته ډیر آمدن ورکولې شی، دې صوبه کښې مطلب دا دے ډیر دغه کولې شی او نن سبا هغه حالات نشته که څوک د امن و امان خبره کوی، بالکل امن و امان ملاکنډ ډویژن کښې بالکل ټهیک ټهاک دے، مونږ دیر بالا کښې، دیر پائیں کښې داسې ځایونه دی، لکه لړم، اسبنړ، دا علاقې داسې دی چې دا د ټورازم قابل دی، نو زما دا درخواست دے چې یره کم از کم مطلب دا دے چې دې ته د توجه ورکړے شی او په دې سټیډیمز باندې د خبره اوکړے شی او ټورازم دوئ یو خبره بله اچولې ده او هغه دا چې دیکښې به روډ ورته نه جوړیږی نو چې روډ نه جوړیږی نو ټورازم خلق به څنګه رسی هغه ځائے ته؟ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: شکریه۔ معراج همایون!

محترمه معراج همایون خان: شکریه سپیکر صاحب۔ په دې ډیمانډ نمبر 38 باندې ما کټ موشن د یو سل روپو ورکړے دے او هغه په دې وجه باندې سر! چې دغه د سټیډیمز چې څنګه بخت بیدار صاحب اوکړه، زمونږ صوابئ کښې دوه سټیډیمز دی، لوئې سټیډیمز دی، په وخت باندې جوړ شوی دی خو دې دوه کالو کښې هغې باندې دې حکومت څه دغه نه ده لګولې، پیسه نه ده لګولې او هر وختې

مونږه غواړو، ډیمانډ هم کوؤ چې را شئ هلته مونږ د غه هم کړی دی، ګورنمنټس مو کړی دی خو څوک-----

جناب سپیکر: دا سټیډیمز کوم ځائې کښې دی؟

محترمہ معراج ہمایون خان: په صوابئ کښې یو ګوهاټی کښې سټیډیم دے او یو شاه منصور کښې دے، ګوهاټی او شاه منصور کښې دوه بنه مزیدار سټیډیمز دی۔

جناب سپیکر: په ګوهاټی کښې؟

محترمہ معراج ہمایون خان: ګوهاټی کښې دے جی۔

جناب سپیکر: په ګوهاټی کښې هغې ته فنډ ایلوکیټ شوے دے، د هغې ټینډر پراسیس شوے دے، په بابینی کښې چې کوم ګراؤنډ دے، هغې ته څه ایک کروړ Something هغې ته هم شوے دے، د هغې ټینډر پراسیس تقریباً کمپلیټ دے۔

محترمہ معراج ہمایون خان: بنه جی، بابینی-----

جناب سپیکر: چې څومره ګراؤنډز دی، هغې ته فنډ ایلوکیټ شوے دے۔

محترمہ معراج ہمایون خان: بابینی کښې ما شروع کښې، هم د کال شروع کښې وئیلی وو چې هلته زمکه خلق د غه کوی، څلویښت کناله زمکه وه، په شلو باندې آبادی شوې ده او شل چې ده، هغه خلقو Encroachment شروع کړے دے نو د هغې هم څه غم کول دی-----

جناب سپیکر: زما خیال دے بابینې ته ایک کروړ چالیس لاکھ روپئ چې دے د هغې ایلوکیشن هم شوے دے او د هغې ټینډر هم شوے دے۔

<u>Ms: Meraj Humayun Khan</u>: Okay ji, I withdraw ji.
<u>Mr .Speaker</u>: Withdrawn. Bakht Baidar Sahib! Withdrawn?
<u>Mr. Bakht Baidar</u>: Withdrawn.
<u>Mr .Speaker</u>: Okay ji. Since all the cut motions on Demand No. 38 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 38 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

<u>Mr. Speaker</u>: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Honourable Minister for Local Government, Demand No. 39.

جناب عنایت اللہ {سینئیر وزیر (بلدیات)}: سر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ پانچ ارب 30 کروڑ 27 لاکھ 70 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران ضلعی حکومتوں کے غیر تنخواہی حصہ (District Non-Salary) کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 05 billion, 30 crore, 27 lac, 70 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of District Non-Salary. 'Cut Motions':

Since all the چونکہ جنہوں نے تحاریک پیش کی ہیں، وہ غیر حاضر ہیں اسلئے Lapse کرتے ہیں۔ cut motions on Demand No. 39 have been lapsed / withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 39 may be granted? Those who are in favour of it may say 'yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 40, honourable Minister for Local Government, Senior Minister for Local Government.

سینئیر وزیر (بلدیات): میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ چار ارب 52 کروڑ 62 لاکھ 69 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران Grant to Local Councils کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 04 billion, 52 crore, 62 lac, 69 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Grant to Local Councils.Cut motions on Demand No. 40: چونکہ تمام ممبران غیر حاضر ہیں اسلئے ان کو Lapse کرتے ہیں۔

Since all the cut motions on Demand No. 40 have been lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No.

40 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Honourable Special Assistant for Housing, Dr. Amjad!

جناب امجد علی (معاون خصوصی برائے ہاؤسنگ): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ On behalf of Chief Minister, Khyber Pakhtunkhwa، میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ تین کروڑ 53 لاکھ 46 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران ہاؤسنگ کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 03 crore, 53 lac, 46 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Housing. Cut motions on Demand No. 41, Mr. Bakht Baidar.

جناب بخت بیدار: Withdraw کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: Withdrwan. Meraj Humayun, Madam Anisa Zeb.

محترمہ انیسہ زیب طاہر خیلی: Withdraw کرتی ہوں۔

Mr. Speaker: Withdrawn. Since all the cut motions on Demand No. 41 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 41 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 42, honourable Minister for Local Government.

سینیئر وزیر (بلدیات): میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 92 ارب 55 کروڑ 47 لاکھ 56 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران ضلعوں کے تنخواہی حصہ یعنی (District Salary) کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 92 billion, 55 crore, 47 lac, 56 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of District Salary. Cut motions on Demand No. 42, Madam Najma Shaheen, lapsed. Mufti Fazal Ghafoor, lapsed. Since all the cut motions on Demand No. 42 have been lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 42 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Honourable Special Assistant for Law, Minister for Law.

جناب امتیاز شاہد (وزیر قانون): جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ تین کروڑ 95 لاکھ 31 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران محکمہ بین الصوبائی رابطہ کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 03 crore, 95 lac, 31 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Interprovincial Coordination.

تمام ارکان Absent ہیں، ان کی ڈیمانڈز کو Lapse کرتے ہیں۔

Since all the cut motions on Demand No. 43 have been lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 43 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 44, honourable Special Assistant for, on behalf of honourable Chief Minister. Demand No. 44, Atif Khan, please, Education Minister.

جناب محمد عاطف (وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ سات کروڑ 30 لاکھ 64 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان

اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران انرجی اینڈ پاور کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

جناب سپیکر: سات کروڑ، ایک دفعہ پھر پڑھ لیں عاطف خان!

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: دوبارہ پڑھ لوں؟

جناب سپیکر: جی جی۔

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: اچھا، فگر سات کروڑ تین لاکھ 64 ہزار روپے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: تین لاکھ۔۔۔۔۔

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: سات کروڑ تین لاکھ 64 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران انرجی اینڈ پاور کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔ شکریہ۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 07 crore, 03 lac, 64 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Energy and Power. Cut motions on Demand No. 44, Madam Najma Shaheen, lapsed.

زرین گل، Lapse ہیں سارے؟ ہاں، ادھر ہیں، معراج ہمایون اور میڈم انیسہ زیب اور بخت بیدار۔

Ms: Meraj Humayun Khan: Withdrawn, Sir, withdrawn, I withdraw Sir.

Mr. Speaker: Withdrawn. Ji, Bakht Baidar Sahib.

جناب بخت بیدار: سپیکر صاحب، شکریہ۔ زه ستاسو په توسط باندې منسټر صاحب ته دا درخواست کوم چې زمونږه نن که ته، هغه بله ورځ تاسو پخپله چیئر باندې دا خبره اوکړه چې د بجلئ حالات داسې دی چې په دې باندې لکه مونږه هلته کښې په اسلام آباد کښې مشترکه جلوس هم اوویستو، دهرنا مو هم اوکړه، بیا دلته کښې چې په دې صوبه کښې کوم حالات دی، د هغې ټولې دنیا ته پته ده او ټوله میډیا پرې خبر ده او ستاسو په صوابئ کښې یا په چارسده کښې یا په بل ځائې کښې چې کوم حالات دی یا په سوات کښې یا زما په دیر کښې چې پرون د

فوجیانو کوم جهړپ د پبلک شوے دے ، نو زه لږ شان درخواست کوم د دې خپلې صوبې د منسټر نه چې انرجی اینډ پاور ورسره دے ، د درانی صاحب په حکومت کښې هغه اولګیدو ، ملاکنډ پاور ئے جوړ کړو ، زمونږ چترال کښې سو کلوواټ بجلی تیاره پرته ده ، د هغې څه پته نه لګی۔ دغه شان په بحرین کښې ، په بل ځائې کښې تیارې بجلی ګهړې روانې دی ، د اوسه پورې د هغې څه پراګریس پته نه لګی۔ دوه کاله د دې حکومت اوشو ، یو یونټ بجلی ئے پیدا نکړه پخپله او بار بار مونږ له خپله هلته کښې هم زمونږ په مرکز کښې خبره نه اوری ، دلته هم نه اوری او هر سړے په دې بجلئ باندې سیاست کوی ، مطلب دا دے هر سړے دا سوچ کوی چې یره مطلب دا دے چې کومه خبره به کیږی او لاړه او راغله ، خبره ختمه شوه۔ نن که زما په حلقه کښې تپوس اوکړئ ، د وولټیج د لاسه کم از کم دیرش ټرانسفارمرې زما سوزیدلی دی ، دیرش ټرانسفامرې او څه بندوبست نشته چې یره په کومه طریقه به ټهیک کیږی ؟

جناب سپیکر: عاطف خان!

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: جناب سپیکر صاحب! نن سبا د دې ګرمئ ، روژه او بجلی دغه ټول یو ځائې راغلی دی خو ممبر صاحب چې کومه خبره اوکړه ، په هغې کښې خو یو د صوبائی حکومت څه نه څه دغه شته۔ دلته زه یو خبره کلیئر کوم چې څومره بجلی په دې صوبه کښې جوړیږی ، چونکه ډسټری بیوشن سسټم زمونږه سره نشته خپل ، ډسټری بیوشن سسټم د پیسکو دے ، د واپډا Under دے نو بجلی مونږ ډائریکټ پخپله ډسټری بیوشن نشو کولے ، بجلی چې څومره جوړیږی ، هغه به ځی نیشنل ګرډ ته ، د نیشنل ګرډ نه به یا زمونږ د صوبې چې کومه حصه ده ، ساړهې تیره پرسنټ ، هغه به مونږ ته واپس راځی۔ دا اوس هم چیف منسټر صاحب زما سره خبره کوله ، هغه مونږ ته واپس بعض اوقات نه ملاؤیږی خو بهرحال مطلب په هغې کښې د بجلئ په پروډکشن کښې واقعی چې مسئلې شته ډیرې ، Long term projects دی ، پیسې هم پرې ډیرې زیاتې لګی ، په هغې کښې فیډرل ګورنمنټ سره ډیر داسې څیزونه دی چې په هغې کښې صوبه آزاده نه ده ، په هغې کښې ډیرې داسې مسئلې دی چې په هغې کښې پرچیز ایګریمنټ ، په هغې کښې نیشنل ګرډ سره ټرانسمشن لائنز دی ، ډسټری بیوشن

سسټم دے نو هغه مونږه په وفاق باندې Dependent یو، هغه یوائې هغه مسئلې نشی حل کولې، بهرحال لګیا پرې یو، خپل کوشش پرې کوؤ چې الله تعالیٰ، د دسمبر پورې به څه پراجیکټس راشی، درې زمونږ داسې پراجیکټس دی چې هغه پرائیویټ سیکټر ته مونږ ورکړل، د هغې هم ټهیکې شوې دی، په هغې باندې به هم کار شروع شی خو بهرحال چې کوم دا غټ پراجیکټس دی، کم از کم څلور کاله پینځه کاله به په دې باندې لګی، د دې په جوړیدو باندې او بجلی راتللو باندې۔ بله تاسو چې کومه خبره د ټرانسفارمرو اوکړه، هغه خو Totally د پیسکو سره Related څیز دے، په هغې کښې خو د صوبائی حکومت هډو څه کردار نشته، په دې حقله باندې چې سسټم ټول د هغوی دے، منیجمنټ ټول د هغوی دے، ټرانسفارمرې د هغوی دی، مونږه خو تر دې پورې چې دلته په اسمبلئ کښې څو څو پیرې خبره اوشوه، هلته اسلام آباد ته چې لاړو، لکه صوبائی حکومت خپلې پیسې ورکوی د Repair د پاره، د ټرانسفارمرو د پاره، هغه هم ورته نه ملاویږی۔ نو زمونږه پخپله نن سبا په حلقه کښې هغه شپاړس ټرانسفارمرې سوزیدلی دی، په دې ګرمئ کښې بیا خلق راځی، مونږ ته وائی ټرانسفارمرې، نو اخر په خپلو پیسو باندې یا په منت باندې به څومره ټرانسفارمرې مونږه ټهیک کړو؟ خو هغه د وفاقی حکومت دا بالکل نااهلی ده، د پیسکو ډیره نااهلی ده چې کم از کم دا خپل زمونږه د دې ممبرانو دا پیسې ورله ورکړی دی د ټرانسفارمرو د پاره، پیسې ورسره دی، ټرانسفارمرې اخستې نشی، لکه د دې نه سیوا نالائقی څه کیدے شی؟ شل شل ورځې ټرانسفارمر ټهیک کیږی نه، نو دا خو د پروډکشن حساب سره خو ټهیک ده، زه تاسو ته وایم چې په هغې زمونږ او د وفاق څه دغه شته خو هغه که مونږه څومره بجلی جوړوؤ، هغه خو ټوله دلته نشو استعمالولے، هغه به مونږ خامخا نیشنل ګرډ ته ورکوؤ، نو په هغې کښې ساړهې تیره پرسنټ بیا مونږ ته واپس ملاویږی۔ بله دویمه چې د ټرانسفارمرو دوئ دغه اوکړه نو هغه خو Totally د پیسکو حوالې سره دغه دے، په هغې خو روزانه دغه مسئلې روانې دی.او پرون هم هړتالونه، نن هم پکښې هړتالونه دی خو فی الحال پکښې څه دغه نه دے شوے۔

جناب سپیکر: د بخت بیدار صاحب مطلب دا دے چې تاسو کوم کوم ځائې کښې سکیمونه که لړ Explain مو کړل چې کوم کوم ځائې کښې کار روان دے، کوم کوم ستاسو پراجیکٹس روان دی؟ عاطف خان!

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: جناب سپیکر صاحب! درې ځایه نوی پراجیکٹس چې کوم مونږ ټینډرې کړې دی، د هغې ټهیکې دغه شوې دی ان شاء اللّٰه تعالیٰ اول د هغې الیکشن دغه د وجې، د افتتاح ګانو د وجې پابندی وه، ان شاء اللّٰه تعالیٰ چې رارروانه میاشت دوه کښې مونږ د دریو دغه افتتاح کوؤ چې کوم زاړه پراجیکٹس روان وو، هغه به تقریباً څه د سمبر پورې به ان شاء اللّٰه تعالیٰ آپریشنل شی او څه 56 میګاواټ یو دی، څه 265 میګاواټ بل دی خو غټ پراجیکٹس په دې وجه باندې چې لکه مونږ په ټوټل نیټ هائیډل فنډ کښې زمونږ سره ټوټل 30 اربه روپئ دی، په یو میګاواټ باندې د دوه نیم ملین ډالرو نه تقریباً څه درې نیم ملین ډالرو پورې Depend کوی چې په هغې ډیم جوړول غواړی یا کینال جوړول غواړی، په هغې باندې پیسې لګی۔ مونږ سره ټوټل دیرش اربه روپئ دی نو هغه صرف زمونږه په پیسو باندې نه کیږی، وفاقی حکومت ته څو څو پیرې مونږ دا اووئیل چې آرزانه بجلی ده، د دې انوائرمنټل دغه نشته او هغه د کوئلې نه، د شمسی نه، یو څه او بل څه کښې انویسټمنټ کوی او زمونږ په صوبه کښې تاسو کتلی دی چې داسې څه خاطر خواه هیڅ داسې انویسټمنټ نشته، د بهر خلق راځی نه، د لاء اینډ آرډر د مسئلو د وجې، شا ته د ګارنټی مسئله وی نو په هغې کښې د صوبائی حکومت هم ټهیک ده چې څه نه څه هغه دغه به وی، کمزوری څه دغه به وی خو هغه ټوټل د صوبائی حکومت په Dependent باندې نه ده، څنګه چې په باقی محکمو کښې صوبائی حکومت بالکل Independent دے، داسې په انرجی اینډ پاور کښې مونږ په ډیر ځایونو کښې په وفاق باندې Dependent یو او د هغې د وجې نه دا ټال مټول پکښې کیږی۔

جناب سپیکر: بخت بیدار صاحب! زما خیال دے چې----

جناب بخت بیدار: جناب سپیکر صاحب! زه ئے Withdraw کوم۔

Mr. Speaker: Since all the cut motions on Demand No. 44 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that

Demand No. 44 may be granted? Those who are in favour of it may say ‘Yes’ and those who are against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it. Demand is granted. Minister for Law, Demand No. 45.

وزیر قانون: جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 22 کروڑ 18 لاکھ 68 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے سال کے دوران ٹرانسپورٹ وماس ٹرانزٹ کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 22 crore, 18 lac, 68 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Transport and Mass Transit. Cut motions on Demand No. 45, Madam Najma Shaheen, Zareen Gul, Mehmood Ahmad Khan Bittani, Bakht Baidar Sahib. Ji, Bakht Baidar Sahib.

جناب بخت بیدار: جناب سپیکر صاحب! دیکښې زما دومره قدرې عرض دے چې اؤریدلی مې دی چې پرائم منسټر سندھ صوبې ته، بلوچستان صوبې ته او صوبه کے پی کے ته دا وینا کړې ده چې اسلام آباد کښې دا کوم موټر بس دے یا اوس په لاهور کښې مخکښې دے، د هغې نه پس ملتان کښې کوی نو اوس وائی چې مونږه ستاسو کے پی کے ته هم دا دغه کوؤ خو مونږ انکار کړے دے، آیا زمونږ، تاسو د خپل ټریفک دې حالاتو ته اوګورئ، په دې پیښور کښې سړے به د دې اسمبلۍ نه حیات آباد ته په دوه ګھنټې کښې نشی رسیدے، زما دا عرض دے، دا درخواست دے چې دا چې کوم مونږ ته آفر شوے دے، دا پیسې د نواز شریف ذاتی نه دی د وزیر اعظم، دا زمونږ مشترکه پیسې دی، لهذا سندھ چې ئے اخلی، بلوچستان که ئے اخلی نو مونږ ئے ترینه ولې نه اخلو؟ او-----

جناب سپیکر: جی امتیاز شاہد صاحب!

وزیر قانون: بخت بیدار صاحب ته زه ریکویسټ کوم چې دا کټ موشن واپس واخلی، د دوئ خبره خو بالکل سو فیصد بجا ده، دا پیسې د نوازشریف نه دی،

زمونږ د ټولو په ډیکښې حصه شته۔ چونکه ټرانسپورټ منسټر پخپله هم موجود دے ، هغه دوئ ته ما نه بهتر جواب ورکولے شی۔

جناب سپیکر: جی شاہ محمد خان صاحب!

جناب شاہ محمد خان (معاون خصوصی برائے ٹرانسپورٹ و ماس ٹرانزٹ): سپیکر ساحب! بخت بیدار صاحب چې کوم سوال اوکړو، په هغې باندې کار روان دے ، په هغې باندې فزیبلټی رپورټ تیار دے او د ناصر آباد نه د چمکنو نه تر حیات آباد پورې زمونږ د ماس ټرانزټ چې کوم یو پروګرام دے ، هغه روان دے او ان شاء الله په هغې باندې چې کومې پیسې لګی، د هغې د پاره پروګرام جوړوؤ او ان شاء الله مونږ پخپله د دې پروګرام به جوړوؤ بغیر د مرکز نه، نو ان شاء الله زمونږه پروګرام تیار دے۔ د دې نه علاوه د پیښور د پاره زمونږ د بسونو پروګرام تیار دے او ټرانسپورټ په 2008 کښې لکه بحال شوے دے ، د دې نه مخکښې دا محکمه ضم شوې وه خو ان شاء الله ټرانسپورټ چې کوم ترقئ سره او تیزئ سره روانه ده دا به یو مثال وی د کے پی کے حکومت د پاره۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی بخت بیدار صاحب! میرے خیال میں۔۔۔۔

جناب بخت بیدار: سپیکر صاحب! ما خو دا درخواست اوکړو چې تاسو صوابئ نه که نن راغلی یئ، د دې خپل پیښور قدرې، د ټریفک حالات به د کتلې وی، د صوابئ به د کتلې وی، د مردان به د کتلې وی، د ډیرو به د کتلې وی، زمونږ د ملاکنډ ډویژن به د کتلې وی چې زمونږ څه حالات دی؟ هغه بله ورځ زمونږ د سی اینډ ډبلیو منسټر صاحب سره او د فنانس منسټر صاحب سره په دې شر اوشو چې بهئ ته دلته کښې بائی پاس جوړوې، دې ځائې کښې جوړوې نو چکدره کښې درې ګهنټې روډ بلاک کیږی نو هلته کښې ولې نه جوړوې؟ هغه خبره په خپل ځائې خو وزیر اعظم تا ته وائی چې یره زه درکومه، دا د وزیر اعظم ذاتی پیسې خو نه دی کنه، دا خو زمونږه مشترکه پیسې دی او چې سندھ ئے اخلی، بلوچستان ئے اخلی، پنجاب کښې هغه لګیا دے مزې کوی او ما ته وائی چې زه درکومه او زه ورته وایم چې زه نه اخلم، ولې نه اخلم؟

جناب سپیکر: شاہ فرمان خان! Please respond، یہ چونکہ پولیٹیکل بات ہے، یہ کہتے ہیں کہ وزیر اعظم نے کہا ہے کہ ہم آپ کو 'میٹرو' دے رہے ہیں تو آپ اس کے اوپر (تالیاں اور قہقہے) جی شاہ فرمان خان! جی جی، شاہ فرمان خان، پلیز۔

جناب شاہ فرمان (وزیر آبنوشی): نہ دوئ د دوبارہ کړی۔ جناب سپیکر! اگر ذرا اور وضاحت کر دیں تو میں اپنے پوائنٹس Clearly بتادوں کیونکہ مجھے ان کے Steps کا پتہ نہیں ہے۔

جناب سپیکر: نہیں، یہ کہتے ہیں کہ وزیر اعظم نے یہ آفر کی ہے کہ کے پی کے کو میں میٹرو بس سروس دینے کیلئے تیار ہوں تو اس میں کیا حقیقت ہے اور آپ اس کے اوپر کیا ریمارکس کریں گے؟

وزیر آبنوشی: جناب سپیکر! مجھے تو نہیں پتہ کہ وزیر اعظم کے پاس کوئی اتنا Discretionary fund ہے یا کوئی ایسا ہیڈ ہے کہ وہ کسی بادشاہ کی طرح 'ڈسٹری بیوٹ' کر سکتا ہے۔ اگر وہ دینا چاہتے ہیں تو پہلے وہ Explain کر دیں کہ وہ کس مد میں دینا چاہتے ہیں، کہاں سے وہ پیسے خرچ ہوں گے، کیا وہ خیبر پختونخوا کے بجٹ سے خرچ ہوں گے، کیا فیڈرل؟ لیکن اس موقع کے اوپر میں ضرور کہنا چاہوں گا کہ اگر وزیر اعظم صاحب اتنے Generous ہیں تو اس صوبے کو بہت ساری چیزوں کی ضرورت ہے، اگر وہ اس میں ہمیں پیسے دے دیں، اگر وہ ہائیڈل پاور کے اندر انویسٹ کریں، اگر وہ انویسٹ کریں، کسی چیز میں دے دیں، وہ ویسے ہی پیسے دے دیں جو ہمارا حق بنتا ہے، وہ ہمیں دے دیں تو شکریہ، ضروری نہیں ہے کہ وہ جو چاہیں کہ جس مد میں وہ دینا چاہتے ہیں، اس کی ہمیں ضرورت نہیں ہے کہ وہ دیں۔

جناب عنایت اللہ {سینیئر وزیر (بلدیات)}: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: عنایت خان! عنایت خان، سینیئر منسٹر۔

سینیئر وزیر (بلدیات): وزیر اعظم صاحب اگر Generous ہیں تو صوبائی حکومت کو ریل ٹریک کے ساتھ جو اضافی زمین ہے، جو وہ مانگ رہی ہے، وہ صوبائی حکومت ڈیویلپ کرنا چاہتی ہے ماس ٹرانزٹ کیلئے اور Rapid Bus Service کیلئے، وہ ابھی تک اس میں روڑے اٹکا رہے ہیں، میرے خیال میں اگر وہ صوبائی حکومت کے ساتھ ایسا کریں گے تو وہ صوبائی حکومت اپنی کاسٹ پر ڈیویلپ کر سکتی ہے لیکن ابھی تک وفاقی حکومت اس میں روڑے اٹکا رہی ہے۔ تو میرے خیال میں وفاقی حکومت اس میں Generosity کا

مظاہرہ کرے اور اگر پیسے دینا چاہتی ہے اور ڈیویلپ کرنا چاہتی ہے تو وہ وہ بھی دے دے لیکن ہماری یہ ڈیمانڈ، وفاقی حکومت کے ساتھ ہماری بات چل رہی ہے، ہماری ریکویسٹ ان سے یہ ہے کہ جو ریلوے ٹریک کے ساتھ اضافی زمین ہے، جوان کے پاس بالکل بے کار پڑی ہے اور ہم اس کو ڈیویلپ کرنا چاہتے ہیں، سی ایم صاحب بھی میرے خیال میں کچھ کہنا چاہتے ہیں۔

جناب سپیکر: سی ایم صاحب!

جناب پرویز خٹک (وزیر اعلیٰ): جناب سپیکر صاحب! جب مانگنا ہی ہے تو پھر صحیح مانگیں نا جی، وہ اگر اتنی بڑی آفر کرتے ہیں تو میرے پاس ایک زبردست سکیم ہے جس سے اس صوبے کے چار اضلاع جو ہیں، وہ بالکل ایک ہی ٹریک پر آجائیں گے۔ اگرچہ میں Already ایک دو فیڈرل منسٹرز سے بات کر چکا ہوں، وہ ایک سکیم ایک آئیڈیا بن رہا ہے جس کا ہم سروے شروع کرنے والے ہیں، وہ یہ ہے کہ پشاور سے لے کر نوشہرہ ریلوے ٹریک ہے، وہاں سے مردان تک ریلوے ٹریک ہے، پھر وہاں سے چارسدہ ریلوے ٹریک ہے، چارسدہ سے پشاور تک ریلوے ٹریک بن جائے اور یہ چاروں ڈسٹرکس اگر آپس میں Connect ہو جائیں اور فاسٹ ٹریک پہ ٹرین چلائی جائے تو میرے خیال میں اس سے بہتر منصوبہ اور کوئی نہیں ہو سکتا۔ (تالیاں) اس پہ، چونکہ پہلے ہی ہمارا وقت ضائع ہو گیا کہ ہم نے چمکنی سے لے کر حیات آباد تک ٹریک کے ساتھ جو 'ایکسٹرا' زمین تھی، ہم نے فزیبلٹی بنائی، ساری تیاری کی، ریلوے منسٹر سے کئی دفعہ بات ہوئی، انہوں نے کہا کہ ہم بات کریں گے، ڈیڑھ سال ہو گیا اور وہ بیٹھنے کیلئے تیار نہیں۔ پھر ہم نے یہ بھی ان سے کہا کہ اس پہ جیسے آپ لاہور میں وہ ٹرین چلا رہے ہیں، 'اورنج'، پتہ نہیں کیا چیز ہے، اورنج لائن ہے یا وہ کیا ہے؟ اسی طرح یہاں بھی چلائی جا سکتی ہے لیکن انہوں نے ابھی تک ہمیں جواب نہیں دیا۔ اصل مسئلہ یہ ہے کہ اگر ہم اس ریلوے ٹریک پر پچیس کلومیٹر یہ ٹریک بنانا چاہیں، بنائیں، میٹرو بس بنائیں گے تو اس پہ زیادہ سے زیادہ دس بارہ ارب روپے خرچہ آتا ہے اور یہ ٹریک جو ہے بالکل شہر کے سنٹر میں سے ہوتا ہوا، ہسپتالوں سے ہوتا ہوا، یونیورسٹیز سے ہوتا ہوا بالکل سنٹر سے جا کر حیات آباد پہنچتا ہے اور اس پہ بارہ ارب روپے خرچ ہوتے ہیں اور اگر ہم اس کو مین روڈ پہ بنائیں تو اس سے پینتالیس ارب روپے بن رہے ہیں، تو میں نے یہ بہتر سمجھا کہ ہمارا صوبہ ایسے تو Afford کر ہی نہیں سکتا کہ کل ایک میٹرو بس بھی بنائیں، پھر اس

میں سبسڈی بھی دیں تو یہ ہمارے لئے بڑا مشکل فیصلہ ہوگا کیونکہ یہ صوبہ تو میرے خیال میں، ہمارے پاس سارے سال میں نئی سکیموں کیلئے مشکل سے چالیس پچاس ارب روپے ہوتے ہیں اور اگر اتنے ہی ہم ایک ہی ٹریک پہ لگالیں تو میرے خیال میں نامناسب ہوگا، تو اسلئے ہم نے کوشش کی کہ ریلوے ٹریک سے بنایا جائے لیکن وہ نہیں ہوسکا، اب ان شاءاللہ ہماری کوشش ہوگی کہ بہت جلدی، میں اس پر فزیبلٹی کیلئے میں کہہ چکا ہوں کہ یہ ساری فزیبلٹی بنے اور اگر ہم ان چاروں ضلعوں کو ایک لائن پہ لاسکیں تو میرے خیال میں سب سے بہتر منصوبہ ثابت ہوسکتا ہے۔ میرے خیال میں ہمارے صوبے کی طرف سے اس پر جتنا مرضی پیسہ خرچ آئے لیکن اگر ریلوے ڈیپارٹمنٹ اور وزیراعظم صاحب ہم سے صرف Agree کرلیں کہ ہاں اس پہ یہ ٹریک چلایا جائے تو میرے خیال میں میں یہ ان سے مانگوں گا کہ اس ٹریک پر ہم سے فیصلہ کرلیں۔

(تالیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> جی، بخت بیدار صاحب! میرے خیال میں۔۔۔۔۔

<u>جناب بخت بیدار:</u> وزیر اعلیٰ صاحب چې کومه خبره اوکړه، زه خپل واپس اخلمه۔ یو درخواست کومه، وزیران صاحبان د په دې ځان پوهه کړی چې زه د مرکزی حکومت څه نمائنده نه یمه، نه څه مشیر یمه، لږ د خبرې وضاحت تپوس مې کولو۔

<u>Mr. Speaker:</u> Withdrawn. Since all the cut motions on Demand No. 45 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 45 may be granted? Those who are in favour of it may say ‘Yes’ and those who are against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

<u>Mr. Speaker:</u> The ‘Ayes’ have it. Demand is granted. Demand No. 46, honorable Minister for Elementary and Secondary Education.

<u>وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم:</u> بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ۔ میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو 12 ارب 53 کروڑ 58 لاکھ 27 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران ابتدائی وثانوی تعلیم کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔ شکریہ جی۔

<u>Mr. Speaker:</u> The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 12 billion, 53 crore, 58 lac, 27 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges

that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Elemenatry and Secondary Education. Meraj Humayun, Anisa Zeb.

Ms: Meraj Humayun: Thank you, Sir. I beg to move a cut motion of hundred rupees on Demand No. 46.

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees one hundred only. Ji, please.

محترمہ معراج ہمایون خان: جناب سپیکر، Reason دا دے جی چې ډیپارټمنټ پروسیز کال خپل فنډز یوټیلائز کړی نه دی، هغه لا مونږه نه یو Satisfied چې دوئ دا فنډز ولې نه دی یوټیلائز کړی، چې Capacity نشته دے د ډیپارټمنټ که څه وجه ده؟ بل دا ده چې اوس چې دوئ کوم دغه ایښے دے خرچ، هغه ئے ایښے دے نو هغې کښې دوئ تنخواه ګانې سیوا کړې دی 90 پرسنټ، 90 percent of the budget is going to salaries، دا Pay cost سیوا شو خو سروس ډیلیوری دننه چې ده، نو د سروس کوالټی څه نه ښائی چې سروس کوالټی به څنګه اوکړی؟ نو د سټوډنټس د ایجوکیشن هغه سسټم، د ایجوکیشن هغه سروس چې دے هغه نه Improve کیږی نو That is څکه۔ بل د دوئ خپل Statistics کښې هغه Rationalization نه دے شوے، بعض ډسټرکټس کښې یو سکول کښې به اتیا ماشومان وی، څه کښې Even 52، 54 دی، څه کښې 155 دی، څه کښې بیا 250 دی او هغه دی، نو هغه بیا څه وجه ده، هغه دوئ نه ده Show کړې چې دوئ به هغه څنګه Address کوی؟ نو کافی لا دوئ ته کار پروت دے او هغه بیا Minister is good, Minister is trying hard خو هغه لا شته پکښې خامیانې، شته دے پکښې۔

جناب سپیکر: میڈم انیسہ زیب! میڈم انیسہ زیب!

Ms: Anisa Zeb Tahir Kheli: I beg to withdraw this cut motion, Sir.

جناب سپیکر: عاطف خان، پلیز۔

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: میډم د بجټ باره کښې خبره اوکړه چې 90% دا د 90 ارب روپئ بجټ د تنخواه ګانو مد کښې ډیرې پیسې سیوا شوې دی، دیکښې یو خو چې Overall کوم بجټ د Salary percentage سیوا شوے دے نو Obviously د هغې د وجې هم خامخا چونکه د ډیپارټمنټ دغه دومره ډیر دے،

هغه Strength دومره ډیر دے چې Obviously په هغې کښې به ډیر زیات په اربونو روپئ دغه راځی که Percentage څومره سیوا شی۔ بل دویم نمبر چې دوئ کومه خبره اوکړه د Outcome حساب سره یا چې فرض کړه په هغې کښې بهتری څه راغلې ده؟ نو کوشش خو کوؤ لګیا یو خو زه به یو څو تاسو ته دغه درکړمه چې په هغې کښې زمونږ د ادارې نه۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اٹنشن پلیز، اٹنشن پلیز۔

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: زمونږ د ادارې نه چې کوم نیوټرل داسې ادارې دی، هغوی چې کوم بهترئ طرف ته، زه دا نه وایمه چې بالکل هر څه ټهیک شو خو بهرحال بهترئ طرف ته روان دی،'الف اعلان' یو اداره ده، هغوی خپل یو سروے رپورټ شائع کړے دے، په هغې کښې ډسټرکټ'رینکنګ' هغوی ورکوی نو په هغې کښې زمونږ د صوبې باره کښې دا دی چې 13.5% په دیکښې بهتری راغلې ده، په دیکښې Retention دے، په دیکښې Outcomes دی، په دیکښې مختلف داسې څیزونه دی چې هغوی وائی چې په دیکښې بهتری راغلې ده زمونږه صوبه کښې، باقی پنجاب کښې، بلوچستان کښې، سندھ کښې په هغې کښې Negative percentage راروان دے، 2.5% دے، 2% دے، 3% دے۔ د دې نه علاوه چې کوم انرولمنټ دے نو انرولمنټ هم د فیډرل ګورنمنټ یو سروے راغلې ده چې هغوی وائی چې زمونږ په صوبه کښې انرولمنټ ټولو کښې ښه دے، 83% دے۔ باقی په پنجاب کښې 70% دے، په ICT کښې 71% دے۔ د دې نه علاوه د انګلینډ یو میګزین دے، 'Fabian' میګزین، په هغې کښې Sir Michael Barber یو آرټیکل لیکلے دے، په هغې کښې هغه دا لیکلی دی چې مانیټرنګ سسټم چې زمونږه کوم دے، د دې هغه لیکلی دی چې دا برټش ګورنمنټ ته هم پکار ده چې هغه دا سټډی کړی چې د خیبر پختونخوا حکومت سکولز په کوم ښه طریقې سره لګیا دی مانیټرنګ کیږی، Real time د هغې مانیټرنګ کیږی۔ نو مطلب څیزونه بهترئ طرف ته روان دی، زه دا نه وایمه چې هر څه ټهیک شو خو کم از کم څه نه څه بهترئ طرف ته روان دی او په دیکښې دغه د بجټ حوالې سره Obviously خبره ده، دیکښې یو خبره بله هم چې کوم دوئ د Rationalization حوالې سره اوکړه، دا سیلری بجټ په دې وجه سیوا شوے

دے چې مونږ ته تقریباً څه تیس هزار نور ټیچرز پکار دی نوی Vacancies، یو خو هغه Vacancies دی چې کوم ساړهې باره هزار وو، هغه مونږ Fill کړل دې تیر دور کښې او تیس هزار مونږ له نور ټیچرز د دې موجوده Strength مطابق که مونږ هغه Ratio برابر کوؤ نو تیس هزار مونږ ته نور Strength پکار دے نو هغه چونکه د فنانس ډیپارټمنټ بجټ هم صوبائی تاسو ته پته ده چې نورې هم بلها مسئلې دی، هیلته دے، لاء اینډ آرډر دے، نورې بلها مسئلې دی نو د دې وجې فنانس او زمونږ دا یو خپلو کښې انډرسټینډنګ اوشو چې دې کال له به مونږه ساړهې دس هزار نوی Vacancies create کوؤ ان شاء اللّٰہ تعالیٰ په دغه کښې، په ایجوکیشن ډیپارټمنټ کښې، او وروسته به بل کال دا سې، بل کال دا سې نو دا تیس هزار چې کوم کمے دے، دا به مونږه برابر کوؤ نو د دې سره به چې دا کومه د سټوډنټس Ratio ده، د ټیچرز سټوډنټس Ratio ان شاء اللّٰہ تعالیٰ چې دا به د دې سره بهترئ طرف ته راشي۔ مهربانی جی۔

<u>جناب سپیکر:</u> میڈم! میرے خیال میں ڈیٹیل۔۔۔۔

<u>محترمہ معراج ہمایون خان:</u> زما خیال دے Withdraw کوم، منسټر صاحب کوشش کوی، ډیپارټمنټ ورسره کوشش کوی چې هغوی څنګه وائی نو۔

<u>Mr. Speaker:</u> Thank you, thank you. Since all the cut motions on Demand No. 46 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 46 may be granted? Those who are in favour of it may say ‘Yes’ and those who are against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

<u>Mr. Speaker:</u> The ‘Ayes’ have it. Demand is granted. Demand No. 47, honourable Special Assistant for Law, Minister for Law.

<u>جناب امتیاز شاہد (وزیر قانون):</u> جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت ایک ایسی رقم جو مبلغ پانچ ارب 63 کروڑ 72 لاکھ 23 ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران امداد بحالی آبادکاری اور شہری دفاع کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

<u>Mr. Speaker</u>: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 05 billion, 63 crore, 72 lac, 23 thousand only,

may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Relief, Rehabilitation and Settlement. Meraj Humayun, Anisa Zeb.

Ms: Meraj Humayun Khan: Withdrawn, Sir.

Mr. Speaker: Withdrawn. Anisa Zeb Madam.

Ms: Anisa Zeb Tahirkheli: I beg to withdraw this cut motion.

Mr. Speaker: Since all the cut motions on Demand No. 47 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 47 may be granted? Those who are favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 48, honourable Senior Minister, Senior Minister for, Minister for Finance.

جناب مظفر سید (وزیر خزانہ): اب مجھے بنادیں سینیئر منسٹر، کہیں۔۔۔۔

جناب سپیکر: اعزاز تو دیا گیا ہے نا آپ کو۔

وزیر خزانہ: (قہقہہ) بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر صاحب! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 9 کروڑ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران قرضہ جات اور پیشگی ادائیگیوں، (Loan & Advances) کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 09 crore only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Loan & Advances. Cut motion on Demand No. 48: Madam Najma Shaheen, lapsed. Since all the cut motions on Demand No. 48 are lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 48 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 49, honourable Minister for Food.

جناب مشتاق احمد غنی (وزیر برائے اعلیٰ تعلیم): On behalf of Minister for Food میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 85 ارب 75 کروڑ 80 لاکھ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران سٹیٹ ٹریڈنگ ان فوڈ گرین اینڈ شوگر (State Trading in Food Grain & Sugar) کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 85 billion, 75 crore, 80 lac only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of State Trading in Food Grain and Sugar. Cut motions on Demand No. 49: Madam Najma Shaheen, lapsed. Since all the cut motions on Demand No. 49 are lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 49 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Minister for Law, Demand No. 50.

وزیر قانون: جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 21 ارب 26 کروڑ 53 لاکھ چار ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران ترقیات کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 21 billion, 26 crore, 53 lac, 04 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Developments. Cut motions on Demand No. 50: Madam Najma Shaheen, Zareen Gul, Mehmood Ahmad, lapsed. Since all the cut motions on Demand No. 50 have been lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 50 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 51, honourable Minister for Local Government.

جناب عنایت اللہ {سینیئر وزیر (بلدیات)}: سر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 34ارب 29کروڑ 96لاکھ 96ہزار روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران دیہی اور شہری ترقی کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 34 billion, 29 crore, 96 lac, 96 thousand only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Rural and Urban Development. Meraj Humayun, Madam Anisa Zeb.

Ms: Meraj Humayun Khan: I beg to move a cut motion of hundred rupees on Demand No. 51, Sir.

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees one hundred only. Madam Anisa Zeb.

Ms: Anisa Zeb Tahirkheli: I beg to withdraw this cut motion.

Mr. Speaker: Madam Meraj Humayun, please.

محترمہ معراج ہمایون خان: سر! زه ځکه هغه کوم، منسټر صاحب خو ډیر تیزئ سره روان دے، پیښور خو ډیر ښه دغه کیږی، Entrance کښې، بنده ته پته لګی چې Entrance کښې چې پیښور کښې ډیویلپمنټ کیږی خو داسې څه پلاننګ نشته چې هغه اربن او هغه رورل هغه Divide به څنګه ختموی؟ ځکه چې د رورل هغه پاپولیشن هم هغه شان Suffer کوی، رورل ایریاز کښې ما ته څه هغه فرق نه راځی۔ زه پخپله د رورل ایریا نه یم او ریګولر وزټس کوم، خپل کلی ته ځم راځم، ما ته څه خاص فرق نه دغه کیږی چې هغه د رورل او د دغه ختمیږی۔ زمونږ دا Urbanization چې دے نو یو ډیره لویه مسئله ده زمونږ ملک کښې، ډیر زیات خلق راځی د کوهاټ، ډیره اسماعیل خان، صوابئ او دغه نه، هغه Cities ته Attract کیږی ځکه چې کلو کښې نه Jobs شته، نه انډسټریز شته دے، نه سړکونه سم دی، انفراسټرکچر ډیویلپمنټ نشته دے، د ایګریکلچر هم بد حال دے، نو هغه چې کوم دے د تعلیم هم دغسې حال دے چې تعلیم هم سم نشته دے او هسپتالونه هم نشته دے، هسپتالونه هم، هغه رورل هیلتھ سنټرز هم سم فنکشن کوی نه، نو د هغې د پاره هغوی ټول راروان دی ښارونو طرف ته، نو

ډیپارټمنټس داسې ښکاریږی نه چې ډیپارټمنټ د دې سره څه کوی یا څنګه پلاننګ روان دے چې دا اربن طرف ته دا Attraction چې دے چې دا ختم شی او Rural uplift اوشی، زیات Importance رورل ډیویلپمنټ ته ورکړے شی جناب عالی۔

جناب سپیکر: عنایت خان، پلیز۔

سینیئر وزیر (بلدیات): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ میډم چې کوم نکتې طرف ته توجه راګرځولې ده، دې وخت کښې د لوکل ګورنمنټ ډیپارټمنټ نوم چې کوم دے نو هغه لوکل ګورنمنټ الیکشن اینډ رورل ډیویلپمنټ دے او رښتیا خبره ده، د دوئ دا خبره بالکل درست ده چې رورل ډیویلپمنټ هغه چې کوم دغه وو نو تر اوسه پورې هغه Missing وو، دا په اول ځل باندې په رورل ډیویلپمنټ حوالې سره مونږ په اے ډی پی کښې سکیمونه شامل کړی دی، دا رورل روډز، 'ډرنکنګ 'واټر سپلائی سکیمز، دا په اول ځل مونږ په اے ډی پی کښې شامل کړی دی او دوباره هم مو دا د رورل ډیویلپمنټ چې کوم سائډ دے، دا Review کړے دے خو دې وخت کښې د لوکل ګورنمنټ د ډیویلپمنټ چې کوم بجټ دے، د هغې یو لوئې پورشن چې دے نو هغه ډائریکټ ضلعو ته روان دے او دوئ په علم کښې به وی چې اے ډی پی کښې Reflect شوے دے چې42 بلین روپئ به ضلعو ته ځی او په هغې کښې به تیس بلین چې دی نو دا ډائریکټ د ون لائن، ون لائن په طور باندې دی او په هغې کښې هم تیره بلین داسې دی چې هغه به ویلج کونسلز ته ځی، چې هغه Mostly دغه دی دا رورل دی، په هغې کښې ډیر کم تعداد د اربن سنټرز دے، میجارټی هغه د رورل دی۔ زمونږ دا امید دے چې کوم نوے لوکل ګورنمنټ سسټم راغلے دے نو د دې په نتیجه کښې به رورل ډیویلپمنټ چې دے نو دا Expedite شی، دا به تیز شی او زه Personally هم دا Feel کومه چې څنګه پاکستان دے زمونږ، داسې دا شان ملکونو کښې د رورل ډیویلپمنټ Strong Vibrant Departments موجود وی، زه خپله دا Feel کوم چې یره په دې باندې هم مونږ ته په یو سټیج باندې سوچ پکار دے چې د رورل ډیویلپمنټ، د اربن رورل Divide، د تقسیمولو د پاره، ختمولو د پاره، د تقسیم د ختمولو د پاره او د اربن ایریاز، رورل ایریاز ډیویلپ کولو، Uplift کولو د پاره یو

Strong Vibrant رورل ډیویلپمنټ پروګرام، رورل ډیویلپمنټ ډیپارټمنټ ضرورت شته او که نشته دے او ځان له دغه، نو په دې باندې هم لکه ډسکشن کیدې شی خو Currently چې کومو ضلعو ته زمونږ بجټ روان دے او په ضلعو کښې بیا Main focus چې کوم دے نو دا ویلج کونسل ګرځیدلے دے او تیره بلین روپۍ ډائریکټ ویلج کونسلز ته به ځی او باقی چې کوم تحصیل کونسلز ته ځی، ضلع کونسلز ته ځی نو هغې کښې هم د رورل ایریاز میجر شیئرز وی، زما خیال دے چې د دې نه وروستو به، پکار داسې ده چې د رورل ایریاز یو Massive مطلب دا دے چینج هغلته راشی او ډیویلپمنټ به Expedite شی هغلته، د ښنکلو د اوبو سکیمونه، رورل روډز، دغه شان د ایریګیشن په مد کښې، په مختلف ایریاز کښې دا رورل ایریاز چې دی او ټولو نه غټه خبره چې کوم ده نو هغه دا ده چې Urban rural divide چې کله د دې نوی سسټم لاندې ختم شی، ټی ایم ایز جوړ شی، تحصیل میونسپل ایډمنسټریشن، زمونږ میونسپل سروسز چې دی نو دا به هم رورل ایریاز ته Extend شی۔ اوس دې وخت کښې چې کوم سسټم دے نو زمونږ میونسپل کمیټیز دی پلس ډسټرکټ کونسلز دی او دې وخت کښې چې کوم نوے Proposed system نو په هغې کښې به دا Urban rural divide ختم شی، ټی ایم ایز به بحال شی، تحصیل میونسپل ایډمنسټریشن بحال شی، نو د هغې په دغه کښې، مینډیټ کښې به رورل ایریاز هم راشی۔ زه امید لرم چې د نوی لوکل ګورنمنټ سسټم او د نوی ایکټ په نتیجه کښې به رورل ایریاز ته ډیره زیاته فائده رسی۔

محترمہ معراج ہمایون خان: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: میڈم معراج ہمایون!

محترمہ معراج ہمایون خان: ډیره مهربانی۔ منسټر صاحب قابلیت کښې خو څه شک نشته، زه بس امید لرم چې هغوی دا سسټم چې کوم شروع شوے دے، Devolve شوے دے او چې کوم هغه فنډنګ د هغې د پاره ایښودے شوے دے لوکل ګورنمنټ له چې د هغې هغه سسټم یو داسې Foolproof وی او Efficient وی چې دا الیکشن والا قصه ورسره اونشی۔ مهربانی جی۔ I withdraw, Sir۔

Mr. Speaker: Since all the cut motions on Demand No. 51 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 51 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 53, honourable Minister for Elementary and Secondary Education. Sorry 52, Public Health.

جناب شاہ فرمان(وزیر برائے آبنوشی): جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ سات کروڑ، 36 لاکھ، 36 کروڑ، سات ارب 36 کروڑ 20 لاکھ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران پبلک ہیلتھ انجینئرنگ کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

(مداخلت)

جناب سپیکر: جی جی۔

وزیر آبنوشی: سات ارب 36 کروڑ 20 لاکھ روپے متجاوز نہ ہو۔ (قہقہہ)

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 07 billion, 36 crore, 20 lac only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Public Health Engineering. Madam Anisa Zeb, Meraj Humayun.

Ms: Anisa Zeb Tahirkheli: I beg to withdraw the cut motion, Sir.

Mr. Speaker: Meraj Humayun.

محترمہ معراج ہمایون خان: تھینک یو سر۔ زہ بہ هم Withdraw کړم خو منسټر صاحب به ما سره Promise کوی، دوه کاله اوشو کنډل کښې لا تر اوسه پورې اوبه نشته دے، زمونږ علاقه ده کنډل، خشک ځائې دے، هر وخت دوئ ته میسجز ځی دغلته نه چې خلق د تندې نه او زمونږ د کلی هغه ټیوب ویل لا تر اوسه پورې نه دے ستارټ کړے۔

جناب سپیکر: جی، شاہ فرمان خان! جی۔

وزیر آبنوشی: دا کوم ځائې کښې جی؟

جناب سپیکر: دا کنډل ډیم سره دا پابینئ، او جهنډا او بوقو دا علاقه ده۔
وزیرآبنوشی: نو کنډل ډیم هم منظور کړے دے کنه جی۔
جناب سپیکر: جهنډا، پابینئی، پجمنړ۔
وزیرآبنوشی: ویسے میں حیران ہوں کہ اس پوری Constituency کیلئے سپیکر صاحب! جتنے بھی ایم پی ایز ہیں سب سے زیادہ، اور ہاؤس کے اندر اس کے اوپر اعتراضات بھی آئے ہیں کہ سب سے زیادہ فنڈز صوابی جاتے ہیں اور وہ بھی سپیکر صاحب کے حلقے میں، تو اگر ادھر کوئی مسئلہ ہے تو میں نہیں سمجھتا کہ باقی (قہقہہ) لیکن میں پھر بھی I will check it out، اگر کوئی Deficiency ہے تو ان شاء اللہ ہم پوری کریں گے۔
محترمہ معراج ہمایون خان: ہمیں رپورٹ بھی آتی ہے کہ سپیکر صاحب کرنا چاہتے ہیں لیکن شاہ فرمان منع کر دیتے ہیں، وہ بلاک کر لیتے ہیں۔
وزیرآبنوشی: نہیں نہیں، نہیں۔
محترمہ معراج ہمایون خان: خاصکر یہ ہماری کنڈاؤ ویلی جو ہے، وہاں پر جو بھی سکیم آپ Identity کرتے ہیں اور آپ کرنا چاہتے ہیں اور ہم ایم پی ایز یہاں اگر کچھ کروانا چاہتے ہیں تو وہ شاہ فرمان صاحب۔۔۔۔۔
وزیرآبنوشی: یہ نہیں ہو سکتا۔
محترمہ معراج ہمایون خان: تو آپ کو ہم سے Promise کرنا ہوگا۔
جناب سپیکر: جی اٹھ کے بات کر لیں۔

Minister for Public Health Engineering: Promised.

(Laughter)

Mr. Speaker: Since all the cut motions on Demand No. 52 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 52 may be granted? Those who are in favour of it may say ‘Yes’ and those who are against it may say ‘No’.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The ‘Ayes’ have it. Demand is granted. Honourable Minister for Elementary and Secondary Education, demand No. 53.

وزیر برائے ابتدائی وثانوی تعلیم: میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 16 ارب 40 کروڑ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران تعلیم وتربیت کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔ شکریہ جی۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 16 billion, 40 crore only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Education and Training. Meraj Humayun! Anisa Zeb! Withdrawn?

محترمہ معراج ہمایون خان: پہلے ہو گئی بات۔

Ms: Anisa Zeb Tahir Kheli: Withdrawn.

Mr. Speaker: Since all the cut motions on Demand No. 53 have been withdrawn, therefore the question before the House is that Demand No. 53 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Honourable Minister for Health, Demand No. 54.

جناب شہرام خان {سینیئر وزیر (صحت)}: شکریہ جی۔ میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 8 ارب 62 کروڑ 90 لاکھ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران صحت عامہ کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 08 billion, 62 crore, 90 lac only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Health Services. Meraj Humayun and Anisa Zeb, 'Cut Motions'.

محترمہ معراج ہمایون خان: اؤ جی، پہ دې دغه باندې، نمبر 54 باندې زه د یو سل روپو کټ موشن هغه کوم او-----

Mr. Speaker: The motion before the House is that the total grant may be reduced by rupees one hundred only. Anisa Zeb!

Ms: Anisa Zeb Tahir Kheli: I beg to withdraw my cut motion.

Mr. Speaker: Meraj Humayun, please.

محترمہ معراج ہمایون خان: د دې محکمې جی کارکردګی بالکل Disappointing ده، د هاسپټلز حالات څه ټهیک شوی نه دی، څه رپورټس چې مونږه سره راغی، مونږ پخپله تلی یو، Equipments چې کوم دی هغه مات پراته دی، ایم آر آئی مشین نشته دے، پیښنور کښې چې کوم سنټر دے، زمونږ دارالخلافه ده، زما کلی کښې آر ایچ سی چې دے د وروستنی حکومت د وخت نه جوړه شوې ده او څومره څومره ریکویسټ اوشو، څومره ریکویسټ اوشو او هغې ته لا سټاف نه دے اپوائنټ شوے او نه ورته Equipments راغلی دی، نه لا چالو شوې ده او دغه کنډل چې ما کوم اووئیلو، دا بالکل په غرونو کښې پروت دے او یو طرف ته دے او مینځ کښې ئے اوبه هم بهیږی نو هغوی لا اوسه پورې هم په کټ کښې مریض راوړی او یا ئے په شا باندې دغه کوی، نو ایمبولینس سسټم چرته کښې نشته دے، میډیسنز نشته دے، شاید منسټر صاحب باندې ډیر بوجھ وی ځکه چې هغه سینیئر منسټر هم دے او بیا ټیکنالوجی او هغه آئی ټی هم ورسره ده او دا هم یو لویه محکمه ده ورسره نو لږ کارکردګی چې کومه ده نو ډیره Slow او ډیره سسته روانه ده۔

جناب سپیکر: شہرام خان!

سینیئر وزیر (صحت): سپیکر صاحب! ما ته جی که آنریبل ممبر اووئیل چې د کوم هاسپټل د وئ خبره اوکړه جی؟

محترمہ معراج ہمایون خان: ایم آر آئی نشته دے، ایم آر آئی مشین نشته دے، اوس تاسو خپل ایم پی ایز نه تپوس اوکړئ، اوس Recently ورپسې ګرځیدل۔

سینیئر وزیر (صحت): کوم ځائې کښې ایم آر آئی نشته جی؟

محترمہ معراج ہمایون خان: پیښنور، پیښنور۔ پیښنور په یو هاسپټل کښې هغه نشته جی او زمونږ آر ایچ سی چالو کړئ۔

سینیئر وزیر (صحت): مهربانی جی۔ زه جی یو دوه خبرې کول غواړم، سوری جی۔

جناب سپیکر: مطلب دا دے چې دوئ وائی بنه هغلته په جهنډا کښې چې کومه آر ایچ سی ده، په هغې کښې هم څه دغه نشته، Facilities نشته بنیادی او پیښنور کښې

چې کوم هاسپیټلز دی نو په هغې کښې هم هغه بنیادی دغه چې دی، ایم آر آئی شوه، سی ټی سکین شو او بنیادی دغه نشته پکښې۔

سینیئر وزیر (صحت): مهربانی جی۔ یو خو دغه دا دے جی چې هاسپیټلز کښې کوم دلته کوم ټیچنگ هاسپیټلز دی، هغې ته Already recently چې کوم قانون پاس شوے دے، اټانومی ورکړې شوې ده، په هغې کښې Already هغوی کار شروع کړے دے۔ کوم ځائې کښې ایم آر آئی په، بالکل شته، سروسز ورکړے کیږی، چرته Fault راتلے شی، خرابیدے شی۔ ایچ ایم سی کښی پرابلم وو، هغوی Already خپل آرډر Place کوی لګیا دی او ایل آر ایچ کښې هم شته، کے ټی ایچ کښی هم شته۔ بله خبره دا ده جی چې که ضرورت وی چې Equipments increase کړی، بالکل اټانومس باډیز دی، پیسې ورسره شته، وزیر اعلیٰ صاحب Already کمټمنټ کړے دے، مونږ ورله نورې پیسې هم ورکوؤ لګیا یو چې هغوی خپل Labs او Equipments چې کوم دے نور سیوا کړی نو د هغې سره Obviously Improvement به راځی ان شاء الله او راغلے هم دے کافی۔ تر څو پورې د جهنډې بی ایچ یو خبره ده جی، Already بی ایچ یو ګانې چې څومره دی، هغې کښې ډاکټران موجود دی، میډیسنز موجود دی، څنګه چې ایجوکیشن کښې مانیټرنګ شروع دے، دا شان هیلتھ کښې یو میاشت اوشوه مانیټرنګ شروع شو، یو Effective monitoring شروع شو او Real time informations مونږ ته راځی۔ کوم کوم ځائې کښې چې پرابلم راروان دے یا شته یا Role for Improvement دے، هغلته Already په هغې باندې مونږ Focus کړے دے، ان شاء الله او کافی تبدیلی به تاسو ته مخې ته راځی ان شاء الله او ډیر زیات چینجز به راځی، مطلب میډیسنز هم شته او که کوم ځائې کښې Missing وی نو هغه Already مونږ ته رپورټ کیږی لګیا دے او ډاکټرز هم Available دی، چرته نشته د هغې به مونږ ته رپورټ کیږی نو کافی Improvement راروان دے۔ بل دا ده جی چې مونږ ډاکټرز لګیا یو هائر کوؤ ګریډ 18، دې ملک کښې المیه دا ده چې کله نه اخلو نو خلق وائی ډاکټران نشته، چې کله حکومت ایډورټائز کړل، تقریباً څه 395، په هغې کښې 230/ 220 ډاکټرانو اپلائی اوکړه، چې په کوم کښې 180 پورې مونږه هائر کړل او نور

مونږ اوس بیا 'ری ایډورټائز' کړل د ګریډ 18 ډاکټران، مطلب اوس مونږ اخلو لګیا یو نو په مارکیټ کښې Available نه دی، نو دا یو عجیبه شان Scenario ده خو بهرحال مونږ اوس څه ځایونو کښې هغوی ته Pay incentive هم سیوا کوؤ لګیا یو چې Attractive salaries وی، چې هغوی مونږ ته راځی او دلته کښې هائر کیږی لګیا دے، نو کافی جی Improvement ان شاء الله راروان دے راځی او هیلته اوس په صحیح ټریک باندې جی ان شاء الله روان دے خو یو Complexity او ډیر Difficult یو عجیبه شان پرابلمز دی پکښې، کافی حده پورې مونږ دغه کړی دی ان شاء الله۔ تهینک یو۔

جناب سپیکر: میډم! لږ که ټائم۔۔۔۔

محترمہ معراج ہمایون خان: تهینک یو۔ منسټر صاحب تفصیل سره، هغه خوشحاله دے، هغه Satisfied دے د خپل پرفارمنس نه، Although چې دا Equipments خراب وی، ایم آر آئی چې خاصکر خراب وی نو دا ډیر د تشویش خبره ده۔ څو پورې اټانومی ورکړې شوې ده نو اټانومی سره خو نورې هم مسئلې راغلې دی، نو I hope چې منسټر صاحب د هغې مسئلې چې دی، He understands دا مسئلې او د هغې د پاره حل هم راوباسی۔ جهنډې آر ایچ سی لا اوسه پورې نه ده سټارټ شوې، چې We insist هغه لا نه ده سټارټ شوې۔ څو پورې د ډاکټرانو کمے چې کوم دے، د ډاکټرانو کمے مطلب دا دے چې میډیکل کالجز کم دی، ګریجویټس رااوځی نه، نو هغه هم پکار دی چې ډیپارټمنټ هغې ته نظر اوکړی چې ولې ګریجویټس نه راځی یا ګریجویټس چې اوشی، ګریجویشن اوکړی، هغوی بیا سی ایس ایس طرف ته ولې روان شی؟ خو د Job satisfaction او د Career advancement ورته نه ښکاریږی نو هغه به کوی نو دا ټولې مسئلې دی او دا منسټر صاحب چې ایشورنس راکوی نو Then I withdraw my motion۔

جناب سپیکر: اچھا۔ چونکہ چیف منسٹر صاحب بھی سپیچ کریں گے اور فنانس بل بھی پاس کریں گے تو میں چاہوں گا کہ بس صرف ایک معراج ہمایون میڈم اور انیسہ زیب! آپ کی وہ رہتی ہیں، اگر آپ اس کو Withdraw کریں، یا میں Guillotine کا سہارا لوں گا تو میری ریکویسٹ ہو گی کہ میڈم۔۔۔۔

سینیئر وزیر (صحت): زه ایشورنس ورکومه جی۔

محترمہ انیسہ زیب طاہر خیلی: جی سپیکر صاحب! میں آپ کے کہنے پر بالکل میں اپنی تمام Amendments withdraw کر رہی ہوں۔

Mr. Speaker: Ji ji, thank you. Since all the cut motions on Demand No. 54 have been withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 54 may be granted? Those who are in favour of it may 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Demand is granted. Demand No. 55, honourable Minister for Irrigation.

جناب محمود خان (وزیر آبپاشی): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ جناب سپیکر! میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 10 ارب 27 کروڑ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران تعمیرات آبپاشی کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 10 billion, 27 crore only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Construction of Irrigation. Since all the cut motions on Demand No. 55 have been lapsed / withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 55 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 56: Honourable Special Assistant for C & W.

جناب اکبر ایوب خان (مشیر مواصلات و تعمیرات): On behalf of the Chief Minister Khyber Pakhtunkhwa میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 13 ارب 50 کروڑ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران سڑکوں، شاہراہوں اور پلوں کی تعمیر کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 13 billion, 50 crore only, may be granted to the

Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Construction of Roads, Highways and Bridges. Since all the cut motions on Demand No. 56 have been lapsed / withdrawn, therefore, the question before the House is that Demand No. 56 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 58, honourable Senior Minister for Local Government.

جناب عنایت اللہ {سینیئر وزیر (بلدیات)}: میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 30 ارب 27 کروڑ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران ضلعی پروگرام کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 30 billion, 27 crore only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of District Programme. Since all the cut motions on Demand No. 58 have been lapsed, therefore, the question before the House is that Demand No. 58 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted. Demand No. 59: Honourable Minister for Law, Imtiaz Shahid Demand No. 59.

جناب امتیاز شاہد (وزیر قانون): میں تحریک پیش کرتا ہوں کہ صوبائی حکومت کو ایک ایسی رقم جو مبلغ 32 ارب 88 کروڑ 40 لاکھ روپے سے متجاوز نہ ہو، ان اخراجات کے ادا کرنے کیلئے دے دی جائے جو کہ 30 جون 2016 کو ختم ہونے والے سال کے دوران بیرونی امداد سے چلنے والے منصوبوں کے سلسلے میں برداشت کرنا ہونگے۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that a sum not exceeding rupees 32 billion, 88 crore, 40 lac only, may be granted to the Provincial Government to defray the charges that will come in course of payment for the year ending 30th June, 2016, in respect of Foreign Aided Projects. Since all the cut motions on Demand No. 59 have been lapsed / withdrawn, therefore, the question before

the House is that Demand No. 59 may be granted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Demand is granted.

فنانس بل 2015 کا زیر غور لایا جانا

Mr. Speaker: Item No. 05 & 06: Honourable Minister for Finance, to please move for consideration of the Finance Bill, 2015. Minister Finance.

جناب مظفر سید (وزیر خزانہ): جناب سپیکر صاحب! میں آپ کی اجازت سے حکومت خیبر پختونخوا فنانس بل 2015 کو فوری طور پر اس معزز ایوان میں زیر غور لانے اور اسے پاس کرنے کی تحریک پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the Khyber Pakhtunkhwa, Finance Bill, 2015 may be taken into consideration at once? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Since no amendment has been moved by any honourable Member in Clause 1 of the Bill, therefore, the question before the House is that Clause 1 may stand part of the Bill? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Clause 1 stands part of the Bill. Amendment in Clause 2 of the Bill: Madam Anisa Zeb Tahirkheli and Meraj Humayun.

Ms: Anisa Zeb Tahirkheli: I beg to move an amendment in Clause 2 of the Bill.

جناب سپیکر! بنیادی طور پر یہ جو کلاز ہے، یہ Relevant ہے، اس کے ریٹس تو Revise کئے گئے ہیں اور اس میں ہم نے جو امنڈمنٹ دی ہے، وہ بنیادی طور پر West Pakistan Urban and Immovable Property Tax Act, 1958، اس میں بنیادی طور پر جو Simple سی چیز ہے کہ جو Locality factors ہیں، ان کو Increase کیا گیا ہے اور جو Locality C اور D کیلئے، اور میں نے Suggest کیا ہے کہ اگر آپ A plus اور A کیلئے، اگر آپ نے A اور B کیلئے، اگر مطلب B اور D کیلئے تو ان کو آپ اگر بڑھاتے بھی ہیں تو اس حد تک بڑھائیں کیونکہ وہ ایریاز ایسے ہیں جہاں پر بزنس اس طرح

Thrive نہیں کر رہا ہے جتنا کہ آپ کی Locality A one اور A، تو اس فکٹر کو مد نظر رکھتے ہوئے میں نے یہی تجویز کیا ہے کہ اسے بدل کر سات اور چار پر بالترتیب رکھا جائے۔

جناب سپیکر: فنانس منسٹر!

وزیر خزانہ: سپیکر صاحب! میری بہن محترمہ انیسہ زیب صاحبہ جو امنڈ منٹ لائی ہیں تو اس حوالے سے ان کی نیت پر شک تو نہیں کیا جا سکتا ہے، وہ نیک نیتی پر بات کرتی ہیں لیکن جو Groud reality ہے تو اس حوالے سے فنانس ڈیپارٹمنٹ اور حکومت اس بات کا اس انداز سے حل نکالتے ہیں کہ اس کو ہم اس ایکٹ کے لاگو ہونے کے پہلے پانچ سال کے دوران شیڈول میں دی گئی رقم کا ہم 25 فیصد ادا کریں گے۔

جناب سپیکر: یہ نہیں ہے، یہ دوسرا ہے، آپ اپنا چیک کر لیں۔

وزیر خزانہ: میں اس حوالے سے اس کو تھوڑا سا Explain کرتا ہوں کہ اگر ان کی امنڈ منٹ، ان کی امنڈ منٹ۔۔۔۔۔

جناب سپکر: یہ کلاز 2 والا چیک کر لیں، کلاز 2 والا، یہ آپ کلاز 6 پر چلے گئے ہیں، آپ کلاز 2 چیک کر لیں۔

وزیر خزانہ: تو اس حوالے سے میں یہ کہتا ہوں کہ اس کی اگر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: کلاز 2 پلیز آپ چیک کریں، یہ پراپرٹی ریٹ کا مسئلہ ہے جو کلاز 2 میں ہے، آپ اس کی بات کر رہے ہیں۔

وزیر خزانہ: اس وقت تو میرے سامنے یہی ہے، اس وقت تو میرے سامنے یہی وہ ہے تو میرے خیال میں اس سے یہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ کے پاس نہیں ہے، اس کو چیک کر لیں پلیز، آپ چیک کر لیں، کلاز 2 جو پراپرٹی ریٹ کا مسئلہ ہے۔

وزیر خزانہ: تو پہلے میڈم کو وہ دے دیں کہ وہ جو امنڈ منٹ لانا چاہتی ہیں، وہ Explain کریں کہ ان کے کیا Intentions ہیں۔ جو میرا تھا، میں نے تو اپنا وہ کلیئر کر دیا، انیسہ زیب کو ریکویسٹ ہے کہ وہ اپنا کلیئر کریں۔

جناب سپیکر: اچھا میڈم! آپ بات کر لیں تاکہ اس کو موقع بھی ملے اور یہ۔۔۔۔ (قہقہہ)

محترمہ انیسہ زیب طاہر خیلی: اس وقت جناب منسٹر صاحب کو بتادوں کہ جو آپ نے West Pakistan Urban Immovable Property Act, 1958 ہے، اس کیلئے آپ نے شیڈول ٹو میں جو تجویز کیا ہے کہ آپ ریٹ، جس کو آپ کہتے ہیں کہ Locality factor، بنیادی طور پر جو وہ ایریا ہے، مخصوص ہے، مثلاً 100 گز کے اندر مین روڈ پر اگر کوئی پراپرٹی ہے، اس کے آس پاس تو وہ A one Locality factor ہے اور اگر اسی طرح اس سے تھوڑی دور ہوتی جائے تو وہ A plus ہے، باقی دو تو ٹھیک ہے، انہوں نے Locality factor A one بھی چینج کیا ہے، 12 سے 13 کر دیا ہے، اس کو آپ ٹوٹل جو Covered area، سکولوں کو چھوڑ کر جو پراپرٹی ہے، Covered area اور Non covered area، Shadows غیرہ جو ہیں، اس کے ساتھ آپ ضرب کرتے ہیں، Multiply کرتے ہیں اس Locality factor کو، اور وہ ٹوٹل بنتا ہے آپ کا ٹیکس، تو یہ پہلے 12 تھا، اس کو 13 کر دیا A one Property کیلئے، Locality factor A one کیلئے شاید 9 تھا، اس کو 10 کر دیا گیا ہے، B Locality جو ہے جو کہ مین ایریا سے دور ہے، اتنا کمرشل ایریا بھی نہیں ہے، اس کو انہوں نے سات تھا، آٹھ کیا ہے۔ میں نے امنڈمنٹ تجویز یہ کی ہے کہ اس کو سات رہنے دیں اور ساتھ ہی B Locality ہے، اس کو انہوں نے تین تھا، اس کو چھ کر دیا ہے، تو میں نے کہا ہے کہ اگر آپ نے بڑھانا بھی ہے تو تین سے اس کو چار کر دیں لیکن آپ یہ سوچیں کہ اس وقت خاص طور پر خیبر پختونخوا کے حالات ایسے ہیں کہ ایک طرف تو ہم وفاقی حکومت سے بھی ٹیکس کی Remission مانگ رہے ہیں کہ یہاں پر لوگوں کا کاروبار تباہ ہوا ہے اور آج چھوٹے بزنس مین کو تھوڑی سی ایک سہولت عطا کریں گے تو اس میں کوئی اتنی بڑی بات نہیں، نہ اس میں اتنی بڑی چینج سے پیسے کا کوئی بہت زیادہ ردوبدل ہو جائے گا کیونکہ اپنے وزیر موصوف نے فرمایا کہ تمام ٹیکسوں کے ردوبدل کرنے کے بعد بھی چند کروڑ روپے یا 29 کروڑ روپے حاصل ہوں گے تو وہ تو آپ کا مطلب ہے کہ اتنا نہیں ہے کہ اس میں اس چیز کا بالکل Peanut کے برابر حصہ ہے، تو میری وہ تھی کہ اس Locality factor کو آپ اس حد تک نہ لے کے جائیں کہ لوگوں کے اوپر یہ ایک بوجھ بن جائے۔

جناب سپیکر: جی مظفر سید صاحب!

وزیر خزانہ: جناب سپیکر صاحب! انیسہ زیب صاحبہ جو امنڈمنٹ لائی ہیں، پہلے میرے ذہن میں تھا کہ یہ ہمارے فنانس کے وہ دوسری کے حوالے سے لائی ہیں جبکہ یہ میں نے جب دیکھ لیا تو یہ ایکسائز اینڈ ٹیکسیشن کے حوالے سے ہیں تو دونوں امنڈمنٹس ان کی Genuine ہیں، میں دونوں کو مانتا ہوں اور اس کو میں Accept کرتا ہوں۔

(تالیاں)

Mr. Speaker: The motion before the House is that the amendment, moved by the honourable Members, may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The amendments are adopted and stand part of the Bill. Since no amendment has been moved by honourable Member in Clauses 3 and 4 of the Bill, therefore, the question before the House is that Clauses 3 and 4 may stand part of the Bill? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Clauses 3 and 4 stand part of the Bill. Amendment in Clause 5 of the Bill: Madam Anisa Zeb, Meraj Humayun, identical amendments in Clause 5 of the Bill, one by one.

Ms: Meraj Humayun: Sir, I withdraw, Anisa Zeb will take this topic. انیسہ زیب بہ او کڑی دا۔

جناب سپیکر: اوکے، میڈم انیسہ زیب۔

محترمہ انیسہ زیب طاہر خیلی: شکریہ جناب سپیکر۔ یہ Clause 5 sub-clause (3) paragraph (a) میں نے اس میں تجویز کیا ہے کہ اس کو Delete کیا جائے۔ میں سمجھتی ہوں کہ بنیادی طور پر خیبر پختونخوا ریگولیٹری اتھارٹی نے ایک ایسا Unlawful کام کیا ہے، شاید وہ Target achieve کرنے کی دوڑ میں اس بات کو بھول گئے کہ جو ان کیلئے Domain set ہوا ہے، ان کے اپنے رولز اور ریگولیشنز جو ہیں اس میں پرنٹنگ شامل نہیں ہے لیکن باوجود اس کے انہوں نے ہمارے اس فنانس ایکٹ کے ذریعے یہ تبدیلی لانے کی کوشش کی ہے Basic definition ہی چینج کرنے کی، اور پرنٹنگ انڈسٹری جو ہے، اس

وقت اس کو انہوں نے 'مینوفیکچرنگ' سے ہٹا کے Service provider میں شامل کر دیا ہے یا اس کی تجویز دی ہے۔ جناب سپیکر! جو پرنٹنگ کے Sales Act, 1990 میں یہ جس طرح Define ہوا ہے، اس میں یہ مینوفیکچرر کے طور پر ہے، اس کا Section 2 کا Sub-section (16) جو ہے، وہ اس کو Define کرتا ہے 'مینوفیکچرنگ' کے ساتھ۔ اس کے علاوہ اگر آپ یہ Approve کر دیتے ہیں تو صوبہ بھر میں جتنی پرنٹنگ انڈسٹری ہے اور اس کے ساتھ ملحقہ جتنی انڈسٹریز ہیں، چاہے وہ اخبار کی صنعت ہے، وہ کاروبار کی صنعت ہے، وہ تمام کے تمام مزید Finacial burden ہوں گے بغیر کسی اپنے قصور کے، Overall اس کا مطلب ہے کہ آپ پورے معاشرے میں صرف اس ایک Definition کو چینج کرنے کیلئے اور اپنا کچھ Target meet کرنے کیلئے آپ اس کو چینج کریں گے۔ Already جو پرنٹنگ انڈسٹری ہے، وہ سترہ فیصد جی ایس ٹی Pay کر رہی ہے، اگر وہ Raw material خریدتی ہے دوسرے صوبوں سے یا وہ باہر سے Import کرتی ہے، اگر وہ لیتی ہے تو اس پر سترہ فیصد جی ایس ٹی وہ Raw material پہ Pay کر رہی ہے۔ اس سے یہ ہوتا ہے کہ بعد میں جب ٹیکسیشن کی بات آتی ہے تو ایف بی آر میں وہ اماؤنٹ جمع کرنا ہوتی ہے، وہ ان کے ساتھ ٹیکس میں ایڈجسٹ کر لیتے ہیں۔ اب اگر یہ ہے خیبر پختونخوا ریگولیٹری اتھارٹی پندرہ فی صد اور جی ایس ٹی مقرر کرے گی تو پھر وہ جو اماؤنٹ ہے، وہ تو آپ ایف بی آر کو Pay کرتے ہیں جو کہ آپ Raw material پر لیتے ہیں اور یہاں پر یہ چارج کریں گے جب Invoice پرنٹ کریں گے، پرنٹنگ Invoice کے اوپر وہ پندرہ فی صد اس کا مطلب ہے ڈبل ٹیکسیشن۔ جناب سپیکر! Already اس میں، قانون میں ممانعت ہے اور پھر خاص طور پر جو اس میں سب سے اہم بات ہے کہ 'مینوفیکچرنگ' سے جب آپ اس کو Service provider میں لے جائیں گے تو 'مینوفیکچرنگ' کیلئے 4.5% انکم ٹیکس کا ریٹ ہے اور Service provider کا 10% ہے، یعنی آپ 5.50% یہاں پر ان پر انکم ٹیکس کا مزید بوجھ ڈالیں گے۔ میں یہ سمجھتی ہوں کہ خیبر پختونخوا ریگولیٹری اتھارٹی اپنے رولز اور ریگولیشنز کو دیکھے، ان کی ویب سائٹ کو وزٹ کریں، اس میں کہیں بھی پرنٹنگ انڈسٹری اس کے Domain میں شامل نہیں ہے، پشاور ہائی کورٹ نے جناب سپیکر! ایک فیصلہ، Judgment دیا تھا 13 مئی 2013 میں اور انہوں نے اس کے Para 4 Sub-section (i) میں انہوں نے پرنٹنگ انڈسٹری

کو 'مینوفیکچرنگ' میں Define کیا ہے تو اس لحاظ سے یہ ایک کورٹ کے حوالے سے بھی وہ بنتا ہے، اس کیلئے بھی Defiance of the Court بھی بن جائے گا کہ اگر آپ اس کو ایک Simple law سے اس کی Whole definition structure کریں گے تو صوبے کی پرنٹنگ انڈسٹری Definitely بہت متاثر ہو گی لیکن اس کے ساتھ ایک Wrong doing بھی ہو رہی ہو گی، اسلئے میں نے یہ ریکویسٹ کی ہے کہ یہ جو کلاز ہے، اس کو Delete کیا جائے۔

جناب سپیکر: مظفر سید صاحب!

وزیر خزانہ: جناب سپیکر صاحب! یہ چونکہ عوامی مسئلہ ہے اور اس میں محترمہ انیسہ زیب صاحبہ نے جو امنڈمنٹ لائی ہے تو اس کے ساتھ میں اصولی طور پر Agree کرتا ہوں، یہ انہوں نے عوام کے مفاد میں بات لائی ہے، تو لہذا ان کی امنڈمنٹ سے میں Agree ہوں۔

(تالیاں)

Mr. Speaker: The motion before the House is that the amendment, moved by the honourable Member, may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The amendment is adopted and stands part of the Bill. Amendment in Clause 6 of the Bill: Mr. Sikandar Hayat Khan Sherpao, Madam Anisa Zeb, Jafar Shah, Identical amendments in Clause 6 of the Bill, one by one.

Mr. Sikandar Hayat Khan: Thank you, Mr. Speaker Sir. I beg to move that Clause 6 may be deleted.

Ms: Anisa Zeb Tahirkheli: Mr. Speaker, I beg to move that Clause 6 may be deleted.

Mr. Speaker: Sikandar Khan! Please.

جناب سکندر حیات خان: ډیره مهربانی جناب سپیکر۔ جناب سپیکر! دا بنیادی طور باندې د دې Clause deletion چې مونږ Propose کړے دے، د هغې دوه درې وجوهات دی جناب سپیکر! او زه دا ګنړمه چې دا لږ Serious matter دے۔ یو خو په دې حوالې سره جناب سپیکر! چې دا Khyber Pakhtunkhwa Civil Servants Retirement Benefits and Death Compensation Act, 2014 کښې دوئ چینج راولی لګیا دی چې کوم دې هاؤس په 28 اکتوبر 2014 کښې

پاس کړے وو د دې هاؤس نه، يو خو جناب سپيکر! دا يو ډير عجيبه Trend دے چې فنانس 'بل' هميشه د ټيکسيشن او د ريونيو سره تعلق ساتي او د هغې زياتول يا کمول چې دی، د هغې سره تعلق ساتي۔ نن دوئ دا يو نوے Trend جوړوی چې ديکښې نور Laws هم راولی او هغه فنانس 'بل' والا ايشو چې ده، هغه Complicate کوی جناب سپيکر! نو د هغې حوالې سره زه دا گنړمه چې دلته کښې اول خو دا، که په دې لاء باندې گورنمنټ ته اعتراض هم وو نو This is not the right place or the right Bill to bring the amendments in، هغه پکار ده چې دوباره دوئ په بل Form کښې دې هاؤس ته راوړے وے او په دې باندې Thoroughly ډيبيټ شوے وے چې بهئ ولې يو شے، يو ايشو دې هاؤس Decide کړې ده په اکتوبر کښې، دې سيشن کښې مطلب Decide شوې ده او هغې کښې دوباره دوئ چينج راوستل غواړی، نو بهئ راولئ دې هاؤس ته او هغې کښې Reasons اوښايئ۔ دا يو Back door لاره اختيار کيږی لگيا ده چې کوم جناب سپيکر! د هغې دا Trend ټهيک نه دے هغه حوالې سره، نو يو خو په دغه حوالې سره چې دا په فنانس 'بل' کښې ځائې نه نيسی چې دا امنډمنټ دلته کښې راشی۔ نمبر دو جناب سپيکر! دلته کښې دا سوال هم پيدا کيږی چې اوسه پورې چې دا په اکتوبر کښې پاس شوے دے، گورنر هم دې ته Assent ورکړے دے، اوسه پورې په دې باندې Implementation ولې نه دے شوے، د دې پکار ده چې وضاحت اوشی چې بهئ د اکتوبر نه اوسه پورې په دې باندې Implementation ولې نه دے شوے؟ آيا د دې هاؤس نه چې کوم شے پاس شی جناب سپيکر! آيا د هغې هډو څه Value نشته؟ آيا د هغې څه حيثيت نشته چې په هغې باندې Implementation نه کيږی جناب سپيکر؟ بل جناب سپيکر! دلته کښې په دې هاؤس کښې د فنانس پارليمنټری سيکرټری محمد علی خان چې دے، هغوی هم د دې ايشورنس ورکړے وو چې بهئ په دې باندې به Implementation کيږی نو آيا چې دې هاؤس کښې د دې هاؤس يو پارليمنټری سيکرټری يو ايشورنس ورکړی، آيا په هغې باندې هم چې عمل نه کيږی نو دا هم زياتے نه دے جناب سپيکر! د دې هاؤس سره؟-----

<u>جناب سپیکر</u>: لاء منسټرا! اټنشن، پليز۔

جناب سکندر حیات خان: جناب سپیکر! زه دیکښې د لاء منسټر صاحب نه به دوه درې تپوسونه زما دی جی، یو خو دا چې Ordinary legislation آیا د فنانس'بل' سره۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: تاسو لږ خبره یاد لرئ، زه د لاء منسټر صاحب نه به لږ دې باندې Comments اخستل غواړمه چې آیا دا د فنانس'بل' حصه جوړیدے شی که نشی جوړیدے؟ تاسو خپله خبره اوکړئ خیر دے، هغه به لږ په دې دغه اوکړی۔

جناب سکندر حیات خان: جناب سپیکر! زما هم دغه کوئسچن دے چې آیا فنانس بل کښې Ordinary legislation راتلے شی او که نه؟ دا د لاء منسټر صاحب که مونږ له دغه راکړی جی۔ دویم دا ده چې که دا هاؤس Competent دے او دا یو شے پاس کړی نو بیا پکار ده چې د هغې طریقه ده، که هغې کښې چینج هم راولی نو د هغې یو طریقه کار دے، ولې دا Back door method دغه کیږی او آیا دا Trend ښه Trend دے او که نه دے؟ د دې د هم لاء منسټر صاحب مونږ له جواب راکړی سپیکر صاحب! او ورسره ورسره چې بهئ په دې هاؤس کښې چې ایشورنس گورنمنټ ورکوی نو د هغې بیا څه حیثیت پاتې شو چې تاسو دلته کښې ایشورنس هم ورکړئ او بیا د هغېNext دStep کوئ چې د هغې د Withdrawal د پاره چې دے تاسو دغه راؤړئ نو بیا دلته کښې د حکومت د ایشورنس څه Value پاتې شوه؟ د دې د مونږ ته منسټر صاحب وضاحت راکړی۔

جناب سپیکر: میڈم انیسہ زیب۔

محترمہ انیسہ زیب طاہر خیلی: Sir, I will only چې کومې خبرې سکندر حیات خان شیرپاؤ صاحب کړې دی I own that خو I like to reiterate this question، ستاسو په وساطت لاء منسټر، Can the ordinary legislation which has no annexes with taxation be made through Finance Bill? Article 115 of the Constitution of Pakistan is very clear on it and it says، باقی مونږ ته اندازه شته چې گورنمنټ Definitely، مجھے یہ پورا یقین ہے کہ ان کے اپنے کوئی مسائل ہوں گے، اسی لئے گورنمنٹ اپنی ہی اس لیجسلیشن کو چیلنج کرنے کے درپے ہے، مجھے یقین ہے کہ ان کے کوئی فنانشل وہ ہیں لیکن اس کا طریقہ کار یہ نہیں ہے، اگر ان کو کوئی ایسا مسئلہ بھی درپیش ہے جیسا کہ سکندر

حیات خان نے کہا تو پھر یہ لاء کی صورت میں لے کر آئیں اور اس پر یہاں ہاؤس میں امنڈمنٹ پیش کریں۔ ویسے بھی میجارٹی ہے، گورنمنٹ آ کے اس امنڈمنٹ کو ٹھیک کرے لیکن افسوس اس بات کا ہوتا ہے، میں صرف یہ بات کروں گی، وہ تمام باتیں میں Repeat نہیں کرتی لیکن مجھے یہ سمجھ نہیں آتی کہ کیا Legislature، یہ میں آن دی فلور آف دی ہاؤس کہہ رہی ہوں، کیا وہ بیوروکریسی کے تابع ہے؟ کیا بیوروکریسی ہی Dictate کرے گی مقننہ کو کہ وہ یہ قانون ہو؟ اگر ایسا تھا تو پھر ان کو Right time پر Advise دینا چاہیئے تھی۔ اگر یہاں سے یہ بل پاس ہو بھی گیا تھا تو ان کو گورنر صاحب کے پاس Rush کرنا چاہیئے تھا کہ وہ فوراً دوسرے دن اپنی Assent نہ دیں، ان کے پاس کوئی ٹائم تھا اور وہ دوبارہ Reconsideration کیلئے اس بل کو ہاؤس میں بھیجتے، یہ After thought ہے، اس وقت مجھے لگتا ہے Sorry to say کہ بیوروکریسی بھی سوئی ہوئی تھی، یہ ان کا کام تھا کہ وہ ٹیکنکل رائے دیتی حکومت کو بھی اور چیف منسٹر صاحب کو بھی اور پھر یہاں پر جب ہمارے پارلیمانی سیکرٹری برائے فنانس اٹھ کے کلیئر ایشورنس دیتے ہیں، کافی عرصے بعد، جو فروری میں جب ہم نے ایک ریزولیوشن کے ذریعے پوچھا کہ یہ جی اکتوبر سے پاس ہوا بل، قانون ہے اور ابھی تک نہیں ہو رہا ہے تو انہوں نے کہا ایک ہفتے کے اندر اندر اس پر عملدرآمد ہو گا، میں ایشورنس دے رہا ہوں۔ تو یہ ایشورنسز جو ہیں، یہ بڑی Important ہیں، مجھے یقین ہے فنانس منسٹر صاحب کا اس کے ساتھ کوئی تعلق نہیں، وہ بعد میں آئے ہیں اور ان کی پوزیشن مجھے پتہ ہے، وہ اس معاملے میں بڑی فہم و فراست کے مالک ہیں، مجھے یقین ہے، وہ اس کو Positively لیں گے۔ As such میرا مقصد حکومت کو کسی پریشانی میں مبتلا کرنا نہیں، اگر ان کی Kitty میں یہ اتنی بڑی ذمہ داری نہیں ہے تو یقین مانیں کہ قانون کا پھر مقصد یہاں فیل ہو جاتا ہے، اس کیلئے پھر طریقہ کار جو ہے وہ واضح ہے، اس کیلئے پھر اپوزیشن کو پہلے انسان رابطہ کر کے اس کو Confidence میں لیتا ہے، اپنے مسائل کے ساتھ اور پھر تب یہ اس طرح کے، یہ نہیں کہ آپ Back door سے آ کر، ایک ٹیکسیشن کے ردوبدل کا نام بجٹ ہے، اس میں آپ کیلئے پورے کا پورا قانون چینج کرنا قطعی Advisable نہیں ہے۔ تو میں یہ چاہوں گی کہ لاء منسٹر صاحب بھی اس پر روشنی ڈالیں اور اس بات پر بھی کہ کیا جب مقننہ ایک لاء پاس کر دیتی ہے

اور اتنے عرصے تک Implementation نہ ہو تو اس کی کیا سزا ہونی چاہیئے یا اس کے کیا Consequencesہونے چاہئیں؟ یہ اس پر بھی ضرور روشنی ڈالیں تو بہت مہربانی ہو گی۔

جناب سپیکر: امتیاز شاہد صاحب! لاءمنسٹر صاحب، پلیز۔

جناب امتیاز شاہد (وزیر قانون): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ میں شکریہ ادا کرتا ہوں سکندر شیر پاؤ صاحب کا اور محترمہ انیسہ زیب صاحبہ کا جو کہ ماشاء اللہ ہمارے یہاں اسمبلی میں Experienced parliamentariansہیں۔ جہاں تک فنانس بل میں ایک عام بل کے لانے کا تعلق ہے تو اس لحاظ سے میں، Legally speakingکہ میرے خیال میں یہ ایک انتہائی نامناسب سی بات ہے کہ فنانس بل میں کوئی بھی عام بل لایا جاسکے اور اس کے علاوہ پبلک اکاؤنٹ کی مد سے جو رقم خرچ ہوتی ہے، وہ بھی آرٹیکل 155 میں کلیئر ہے کہ وہ گورنمنٹ کی گرانٹ میں شامل ہوتی ہے تو میرے خیال میں جہاں تک اس کا تعلق ہے، فنانس بل کا، تو عام بل کا لانا میرے خیال میں نامناسب ہے۔

جناب عنایت اللہ {سینیئر وزیر (بلدیات)}: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: جی، عنایت خان۔

سینیئر وزیر (بلدیات): سر! یہ ڈیبیٹ جو ہے، یہ گزشتہ چند سالوں سے اس اسمبلی کے اندر اٹھتی رہی ہے۔ میرے خیال میں ایک مرتبہ گورنر صاحب جب اسمبلی کے اندر تھے تو انہوں نے ریونیو اتھارٹی کے حوالے سے یہ سوال اٹھایا تھا کہ یہ فنانس بل کا حصہ نہیں بن سکتی ہے اور اس کو بعد میں نے خود بھی مختلف لوگوں سے پوچھا ہے، It`s not, it is a Money Bill, every Money Bill is Finance Bill, every Money Bill is Finance Bill but every Money، یہ اس طرح ہے کہ 'منی' بل جو ہے وہ فنانس، ہر 'منی' بل فنانس بل ہے اور ہر فنانس بل جو ہے وہ 'منی' بل نہیں ہے، دونوں، مطلب ایک، 'منی' بل جو ہے وہ فنانس بل کا حصہ بن سکتا ہے تو یہ۔۔۔۔

جناب سپیکر: نہیں، آپ، آپ یہ کس اس کے تحت کہتے ہیں؟

سینیئر وزیر (بلدیات): دیکھیں یہ Ordinary Money Bill ہے اسلئے اس کو فنانس بل کا حصہ بنایا گیا ہے، It's a Money Bill، ریونیو اتھارٹی کے حوالے سے سوال اٹھایا گیا تو وہ بھی یہی تھا، یہ 'منی' بل ہے، دیکھیں یہ جو امنڈمنٹ یہ لے آئے ہیں، یہ 'منی' بل ہے، یہ Phases میں کرتے ہیں۔

جناب سپیکر: نہ عنایت صاحب! میں اس میں Definitely لاء منسٹر کے Opinion کو زیادہ Importance دوں گا اور میں ہاؤس کے سامنے رکھوں گا کیونکہ اگر اس طرح ہے تو لاء منسٹر کا Opinion جو ہے ناں زیادہ Importance رکھتا ہے۔ منسٹر فنانس! پلیز۔

وزیر خزانہ: جناب سپیکر صاحب! جناب سکندر حیات شیرپاؤ خان اور محترمہ انیسہ زیب صاحبہ نے جو ترامیم لائی ہیں، وہ اپنی جگہ پہ ایک بات ہے لیکن جہاں تک Civil Servants Retirement Benefits and Death Compensation Act, 2014 جو کہ اسمبلی سے منظور شدہ اور یہاں پہ اس میں محکمہ خزانہ کی طرف سے درج ذیل جو Slabs تجویز کی گئی ہیں جن کی رو سے ملازمین کو وفات یا ریٹائرمنٹ کے وقت مندرجہ ذیل نقد رقومات ملیں گی، میں اسلئے یہ بات کرتا ہوں کہ ایکٹ کے لاگو ہونے کے پہلے پانچ سال کے دوران شیڈول میں دی گئی رقم کا پچیس فیصد اور ایکٹ کے لاگو ہونے کے دوسرے پانچ سال کے دوران شیڈول میں دی گئی رقم کا پچاس فیصد اور ایکٹ کے لاگو ہونے کے تیسرے پانچ سال کے دوران شیڈول میں دی گئی رقم کا پچھتر فیصد اور ایکٹ کے لاگو ہونے کے پندرہ سال بعد شیڈول میں دی گئی رقم کا سو فیصد اسمبلی میں بل پر بحث کے دوران ترامیم تجویز کی گئیں جس کے بجائے مذکورہ Slabs کے تحت ریٹائر ہونے والے ملازمین کو شیڈول میں دی گئی تمام رقومات کو روز اول ہی سے یکمشت ادائیگی کی منظوری دی گئی۔ یہاں یہ بات قابل ذکر ہے کہ ان ترامیم کو منظور کرتے وقت قوانین کے مطابق حکومت سے مشورہ نہیں کیا گیا اور نہ ہی محکمہ قانون سے ترامیم پر رائے لی گئی۔ جناب سپیکر صاحب! ایکٹ کی منظوری کے بعد حکومت کیلئے درج ذیل مشکلات پیدا ہوں گی۔ میں اس بات کو تھوڑا سا آپ کے اور ایوان کے نوٹس میں لانا چاہتا ہوں، ریٹائر ہونے والے ملازمین کو ایکٹ کے مطابق رقم کی ادائیگی کرنے کیلئے آئندہ پانچ سال میں اڑھائی ارب روپے اور آئندہ پندرہ سالوں میں اکیس ارب روپے اور مزید پانچ سالوں میں پینتیس ارب روپے درکار ہوں گے جبکہ ایکٹ کے مطابق قائم کئے جانے والے فنڈ میں اتنی رقم کا جمع ہونا ناممکن تھا، اس

صورت میں یہ سکیم Sustainable بھی نہیں رہتی۔ مزید یہ کہ یہ سکیم غیر معقول اور غیر منطقی بھی ہے کیونکہ اس سے ان ملازمین کو Benefit ملے گا جن کی نئی سکیم کے تحت فنڈ میں کوئی Contribution نہیں ہے۔ اگر مجوزہ طریقے سے ادائیگیاں کرنی شروع کر دی گئیں تو نتیجہ میں یہ فنڈ دیوالیہ ہو جائے گا۔ جناب سپیکر! اس سکیم کی منظوری کے بعد کئی قسم کی قانونی پیچیدگیاں بھی پیدا ہوں گی جو کہ شروع میں ریٹائر ہونے والے ملازمین تمام جمع شدہ رقم لے جائیں گے اور بعد میں ریٹائر ہونے والے ملازمین کو ادائیگی کیلئے فنڈ میں کچھ نہیں ہو گا اور حکومت کے خلاف Litigation شروع ہو گی۔ جناب سپیکر! میں تھوڑا سا، میں تھوڑا سا۔۔۔۔

جناب سپیکر: منسٹر صاحب! ویسے آپ کو تو پتہ ہے کہ آپ ریڈنگ نہیں کر سکتے، آپ Verbally بات کر سکتے ہیں اور دوسری بات یہ کہ آپ نے خود اس فلور پہ جو Commit کیا تھا۔۔۔۔

وزیر خزانہ: نہیں، مجھے اندازہ ہے، مجھے اندازہ ہے سپیکر صاحب! بات یہ ہے کہ ابھی لاء ڈیپارٹمنٹ کی طرف سے ایک بات آ گئی اور ان کی ترامیم کے حوالے سے بھی بات آ گئی۔ ابھی یہ ہے کہ ہم تو نیک نیتی پہ یہ بات اسلئے کرتے ہیں کہ حکومت مشکلات سے دوچار نہ ہو، اس کیلئے مشکلات نہ ہوں، اس کیلئے یہ فنڈ اور پھر لوگوں کو Litigation، اور لوگ پھر عدالتوں کو جائیں گے اور یہ اس قسم کی مشکلات کی وجہ سے، یہ Consensus develop کرنے کے حوالے سے میں بات، اور میں تفصیل اسلئے کہہ رہا تھا کہ اب یہ ہے کہ اس کو۔۔۔۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں اس طرح کرتے ہیں کہ اس کو ایجنڈے سے، Next routine agenda میں اس کو لے کر آتے ہیں تاکہ اس پہ، یہ اس کو Delete کر لیں اور Next agenda میں لے کر آئیں تاکہ Detailed discussion ہو اور اس کیلئے اس کو Delete کیا جائے۔

وزیر خزانہ: ٹھیک ہے جی، ٹھیک ہے جی۔ جناب سپیکر صاحب! ابھی چونکہ لاء ڈیپارٹمنٹ کے Views بھی اس حوالے سے اور لاء منسٹر صاحب کے بھی آئے ہیں، ان دونوں نے بھی بات کی ہے تو ٹھیک ہے، اسلئے اصولی طور پہ میں یہ جو آپ نے چیئر سے آرڈر دیا اور آپ نے اپنے Comments دیئے تو اس کے بارے میں میں صرف اتنا ہی کہوں گا کہ یہ جو ترمیم لائی ہے، یہ نیک نیتی پہ لائی گئی ہے اور تمام ملازمین کی خیر

کیلئے ہے اور اس سے تمام لوگوں کو فائدہ بھی ہو گا مگر جو ٹیکنکل مشکلات ہیں، ان کو دور کرنے کیلئے اس کو آئندہ ہم ایجنڈے پہ لائیں گے ان شاءاللہ۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں اس کو Next اس میں رکھیں گے تاکہ اس پہ Detailed discussion ہو۔

محترمہ انیسہ زیب طاہر خیلی: جناب سپیکر!

جناب سپیکر: جی میڈم۔

محترمہ انیسہ زیب طاہر خیلی: شکریہ جناب سپیکر۔ یہ بہت بڑا اچھا Gesture ہے جو گورنمنٹ دکھائے گی، میں یہ سمجھتی ہوں کہ یہ جو کلاز 6 ہے، اس کو Delete کرنے کے ساتھ ساتھ Preamble, Long and Short Title اور جو سیکشن میں دیا ہوا ہے، وہ بھی ساتھ ہی Delete کرنا ہوں گے تاکہ مکمل طور پہ پھر بعد میں اس کو Reconsider کیا جاسکے۔

Mr. Speaker: Agreed, agreed.

سینیئر وزیر (بلدیات): جناب سپیکر!

جناب سپیکر: جی ویسے یہ آپ کا کام نہیں ہے، آپ کا کام نہیں ہے کہ آپ اس پہ بار بار بولتے ہیں۔ جی جی، عنایت خان۔

سینیئر وزیر (بلدیات): میری اب بھی وہی Contention ہے کہ 'منی' بل جو ہے It is Finance Bill, it is Finance Bill اور اس پہ آپ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: میرے خیال میں اس پہ Comments ہو گئے، عنایت خان!

سینیئر وزیر (بلدیات): نہیں، دیکھیں 'منی' بل، اس فنانس بل میں اب بھی اسی نکتے کے اوپر کھڑا ہوں کہ Money Bill is Finance Bill اور اس کے اوپر میں آپ سے Further request کروں گا کیونکہ میں یہ ایشو مسلسل سن رہا ہوں سر! ایوان کے اندر اٹھتا رہا ہے، اس کا آپ ایک فائنل لاء ڈیپارٹمنٹ اور لاء منسٹر اور ایڈووکیٹ جنرل اور اسمبلی کے جو سیکرٹری اسمبلی ہیں، ان سب کو بٹھا کر Once and for all اس ایشو کے حوالے سے آپ کوئی وہ دے دیں کہ Is Money Bill is Finance Bill or not?

جناب سپیکر: ٹھیک ہے، بالکل اس پہ وہ کرلیں گے اور ہم اس کے اوپر Proper opinion بھی لیں گے اور Next یہ ایک Proper Bill کے طور پہ آجائے۔

فنانس بل 2015 کا پاس کیا جانا

Mr. Speaker: The motion before the House, sorry, 'Passage': Honourable Minister for Finance, to please move for passage of the Bill.

وزیر خزانہ: یہ میرے پاس تو نہیں ہے۔

Mr. Speaker: Finance Minister Sahib! 'Passage, Passage'.

وزیر خزانہ: جناب سپیکر صاحب! میں فنانس بل پاس کرنے کی تجویز پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: The motion before the House is that the Khyber Pakhtunkhwa, Finance Bill, 2015 may be passed as amended? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those who are against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Bill is passed as amended.

(Applause)

منظور شدہ اخراجات کے توثیق شدہ جدول برائے مالی سال 2015-16 کا ایوان کی میز پر رکھا جانا

Mr. Speaker: Item No. 07. Honourable Minister for Finance, to please lay on the table of the House the Authenticated Schedule of Authorized Expenditures of Annual Budget for the Year 2015-16 under Article 123 of the Constitution. Ji, Muzaffar Said Sahib.

وزیر خزانہ: میرے پاس وہ نہیں ہے، کاغذ نہیں ہے جناب سپیکر صاحب! میں یہ شیڈول منظوری کیلئے پیش کرتا ہوں۔

Mr. Speaker: It stands laid.

رسمی کارروائی

جناب سپیکر: ہاں، مظفر سید صاحب! آپ کچھ بات کرنا چاہتے ہیں، اس کے بعد چیف منسٹر صاحب باقاعدہ خطاب کریں گے تو آپ نے ریکویسٹ بھیجی تھی کہ میں کچھ باتیں کرنا چاہتا ہوں، آپ بس چار پانچ منٹ میں اپنی بات کرلیں۔

وزیر خزانہ: جناب سپیکر صاحب! میں آپ کا، تمام ہاؤس کا اور اپوزیشن کے موجود ساتھیوں کا مشکور ہوں کہ انہوں نے اس بجٹ پراسیس میں، اس پورے سلسلے میں انہوں نے بڑی کامیابی سے اپنا Input دیا۔ میں اپنے فنانس ڈیپارٹمنٹ کا بھی مشکور ہوں کہ انہوں نے بھی اس حوالے سے بڑی محنت سے کام کیا، بڑی فراخدلی سے کام کیا اور میں اسمبلی سیکرٹریٹ کا بھی مشکور ہوں کہ انہوں نے بھی اس حوالے سے اپنا بڑا وقت دیا اور اس حوالے سے یہ بجٹ پی ٹی آئی، جماعت اسلامی اور عوامی جمہوری اتحاد کی حکومت کا مشترکہ طرز حکمرانی کا عکاس ہے۔ جناب سپیکر! اس کا محور عوام اور صرف عوام ہیں اور ان کی فلاح و بہبود کیلئے ہم تبدیلی کی طرف گامزن ہیں۔ یہ بجٹ جناب وزیر اعلیٰ محترم پرویز خٹک صاحب کی رہنمائی اور ارکان کابینہ اور پارلیمانی لیڈرز اور دیگر ارکان اسمبلی کی مشاورت سے تیار کیا گیا جس کیلئے میں ان کا تہہ دل سے مشکور ہوں۔ اس معزز ایوان کے سامنے حزب اختلاف نے بجٹ کے دوران مختلف چیزوں پہ تنقید کی، تنقید جمہوریت کا حسن ہے جو حکومتی اقدامات میں اصلاح کا باعث بنتی ہے اور جمہوریت کو تقویت بھی پہنچاتی ہے، میں اس ضمن میں تمام اراکین ایوان بالخصوص حزب اختلاف کے ان اراکین کا شکریہ ادا کرتا ہوں جنہوں نے میری بجٹ تقریر کے اوائل میں ڈسک بجا کر میری حوصلہ افزائی کی اور پھر جیسا کہ ضرب المثل ہے "خاموشی نیم رضامندی" ہے تو یہ رضامندی ہے، خاموشی اختیار کرکے بجٹ کی تائید کی اور جناب سپیکر! میں بجٹ کی تیاری کے سلسلے میں ایک بار پھر صوبائی محکمہ خزانہ، محکمہ پی اینڈ ڈی اور ترقیات کے انتظامی محکمہ جات کی کاوشوں کا میں ممنون ہوں جنہوں نے دن رات کی محنت میں ان گنت اعداد و شمار کو ایک لڑی میں پرو دیا اور اس کے اندر معنویت اور مقصدیت پیدا کی جناب سپیکر! جو بجٹ کی ضخیم کتابوں کی شکل میں آپ کے سامنے موجود ہے۔ اس ضمن میں سیکرٹری فنانس سید بادشاہ بخاری صاحب کی خدمات کا اعتراف کرتا ہوں جو چالیس سال کے طویل عرصے تک اپنی خدمات پیش کرنے کے بعد 11 جون کو سبکدوش ہوئے اور صوبائی حکومت نے ان کو خصوصی طور پر جون کے آخر تک اپنے فرائض انجام دینے کی ہدایت کی، میں اپنے

اور ایوان کی طرف سے ان کی محنت، ذہانت اور دیانت کا اعتراف کرتا ہوں اور ان کی آئندہ خوشگوار زندگی کیلئے دعا گو بھی ہوں۔ جناب سپیکر! میں یہ بھی عرض کرتا چلوں کہ بجٹ بنانا ایک تکنیکی اور پیچیدہ عمل ہے جس کیلئے متعلقہ علوم سے آگاہی، عملی تجربہ اور فنی مہارت بنیادی ضرورت کی حیثیت رکھتے ہیں۔ محکمہ خزانہ کے عملہ اور افسران نے اس ضمن میں شاندار کارکردگی کا عملی مظاہرہ کیا اور مشکل حالات میں مالی وسائل بالخصوص آٹھویں این ایف سی کی عدم دستیابی اور وفاقی حکومت سے صوبے کی رقومات کی وصولی میں تاخیر اور بے قاعدگی اور صوبائی محاصل میں کمی جیسی مشکلات کے باوجود ایک متوازن بجٹ پیش کیا۔ جناب سپیکر! میں بجٹ کو اس یوان کے سامنے منظوری کیلئے پیش کرنے کے تمام مراحل کو بخوبی سرانجام دینے پر اسمبلی سیکرٹریٹ کے جملہ عملے کو مبارکباد پیش کرتا ہوں اور شکریہ بھی ادا کرتا ہوں۔ (تالیاں) یہ امر قابل ذکر ہے کہ مالی سال 15-2014 کے دوران سالانہ بجٹ میں مرکزی حکومت سے رقومات کی کم دستیابی اور وصولی کے باوجود توازن کو برقرار رکھا اور بہتر Fiscal Incentive Scheme کے ذریعے چار ارب 37 کروڑ 79 لاکھ روپے حاصل کئے۔ صوبے میں موجود مختلف منجمد اکاؤنٹس میں موجود پانچ ارب سے زیادہ رقومات سرکاری خزانے میں یکجا کرکے بجٹ کے مصارف کیلئے متحرک کی گئیں۔ جناب سپیکر! بجٹ پر دباؤ کو کم کرنے کیلئے ہائیڈل ڈیویلپمنٹ فنڈ، جی پی آئی اور پنشن فنڈ میں موجود رقومات جو کہ سالہا سال سے بینکوں میں کم تر شرح منافع پر رکھی گئی تھیں، ان کو محفوظ اور بہتر سرمایہ کاری کی طرف منتقل کرنے کیلئے تین دہائی میں کوشش کی، ان میں شارٹ ٹرم انویسٹمنٹ میں سے لانگ ٹرم انویسٹمنٹ کی طرف منتقلی اور نیشنل بینک کے ذریعے بلامعاوضہ لین دین، بینک ڈیپازٹ کے بجائے حکومتی سرمایہ کاری جیسے اقدامات شامل ہیں جس سے ایک ارب 40 کروڑ 70 لاکھ کا اضافی فائدہ سرکاری خزانے کو ہوا۔ Austerity measurement یعنی سادگی اور کفایت شعاری اور موجودہ کیش بیلنس میں استعمال کے ذریعے اس کمی کو پورا کیا گیا۔ موجودہ حکومت کی حلف برداری کے وقت صوبہ وفاقی حکومت کا آٹھ ارب 60 کروڑ 85 لاکھ روپے مقروض تھا جس پر تقریباً سولہ فیصد سالانہ شرح سود بھی ادا کرنا پڑتا تھا، یہ قرضہ جات دو دہائیوں میں حاصل کئے گئے تھے۔ موجودہ حکومت نے ان قرضہ جات کی نہ صرف قبل از وقت ادائیگی کرکے پانچ ارب سالانہ سے زیادہ کی بچت کی، اس وقت صوبہ وفاقی حکومت کا صرف پانچ ارب اور دس کروڑ

روپے کا مقروض ہے اور ان شاءاللہ اس سال یہ رقم بھی واپس کر کے صوبہ کو وفاقی حکومت کے قرضہ سے مکمل طور پر آزادی حاصل ہو گی ان شاءاللہ۔ (تالیاں) میں یہ بھی واضح کرنا چاہتا ہوں کہ اس دوران حکومت نے کسی بھی ذریعے سے کوئی نیا قرضہ نہیں لیا، میں جناب وزیر اعلیٰ صاحب سے سفارش کرتا ہوں کہ تمام ملازمین، ان کو آپ نے فراخدلی کا مظاہرہ کر کے ان کا آپ نے دس فیصد تنخواہ میں اضافہ بھی کیا اور بعض کی ایک تا15، 16ان کی اپ گریڈیشن بھی ہو گئی، بعض ایسے بھی ہیں جن کے مطالبات ہیں، جو پائپ لائن میں ہیں جس کیلئے حکومت نے کمیٹی بنائی ہے اور کمیٹی اس کا Thoroughly جائزہ لے رہی ہے جس میں اور بھی گنجائش ہے، ان شاءاللہ ہم ان کو مزید اپ گریڈ کرنے کی کوشش کر رہے ہیں کہ ان کو بھی ہم اپ گریڈ کریں جن کے مسائل Genuine ہیں ان شاءاللہ ان کو ہم خاطر میں لائیں گے، یہ بات ختم نہیں ہے کہ بجٹ سپیچ میں جو بات آگئی اور وہ ختم ہو گئی، نہیں یہ سلسلہ چلتا رہے گا، ان کو روڈوں پہ مظاہروں کے بجائے وہ میز پہ بات کریں، ان کی یہ ساری کابینہ، یہ ساراایوان ان کے نمائندے ہیں، یہ کوئی مخالف نہیں ہیں، ہم ان کی بات کو بھی سنتے ہیں، ویلکم بھی کرتے ہیں اور ان شاءاللہ ان کو ہم آنر بھی کریں گے۔ ساتھ ہی ساتھ اس حکومت کا یہ عزم ہے، یہ سوچ ہے، یہ فکر ہے کہ ہم پبلک کو بھی، اور عوام کو اور ساتھ ہی ساتھ گورنمنٹ سرونٹس کو ہم Compensate کریں، ہم ان کو ریلیف دیں تو ان شاءاللہ وہ بھی اپنی جگہ پہ اور وہ ہمارے منصوبے میں شامل ہے۔ میں ایک بار پھر جو حسب روایات محکمہ خزانہ اور پی اینڈ ڈی کے اور صوبائی اسمبلی کے تمام ملازمین کو بجٹ کی تیاری کے سلسلے میں ان کی خدمات کا اعتراف، ان کو اکثر دو ماہ کی بنیادی تنخواہ کے برابر اعزازیہ کی بھی منظوری دی گئی ہے تو اس میں وزیر اعلیٰ صاحب خود، موجودہ حالات میں چونکہ میں نے انہیں صرف توجہ دلائی، وزیر اعلیٰ صاحب اس حوالے سے مجھ سے زیادہ فراخدل ہیں تو ان شاءاللہ وہ اپنی فراخدلی کا مظاہرہ خود ہی کریں گے لیکن یہ لوگ چونکہ رمضان ہے اور باہر روڈوں پہ، اور یہ ملازمین اور یہ اتنا زیادہ رات کے دو اور ایک ایک بجے تک انہوں نے اپنے وہ کئے ہیں تو میرے خیال میں ہم ان لوگوں کے اس دکھ کا احساس رکھتے ہیں۔۔۔۔

جناب سپیکر: شکریہ۔

وزیر خزانہ: آخر میں ایک بار پھر میں اس معزز ایوان کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ ان کی بھرپور شرکت اور تعاون سے سالانہ بجٹ 2015-16 کی منظوری ممکن ہوئی۔ مجھے یقین ہے کہ یہ لمحات آپ کی اور میری زندگی میں ان شاءاللہ یادگار لمحات رہیں گے اور جس طرح میں نے پہلے بھی عرض کیا تھا تو اتنے پرامن ماحول میں بجٹ پیش ہونا، بجٹ پاس ہونا، یہ بھی ایک بڑی مثبت تبدیلی ہے (تالیاں) چونکہ تبدیلی آئی ہے اور تبدیلی آتی رہے گی ان شاءاللہ۔ و آخِرُ الدَعْوَانا أَنِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَـٰلَمِينَ۔

جناب سپیکر: جناب پرویز خٹک صاحب! چیف منسٹر کے پی کے۔

(تالیاں)

جناب پرویز خٹک (وزیراعلیٰ): جناب سپیکر! چونکہ آج میرا خیال نہیں تھا کہ آج کمپلیٹ ہو جائے گا اور میں نے تیاری بھی نہیں کی تھی، آپ زبردستی مجھ سے تقریر کروا رہے ہیں۔ جناب سپیکر! سب سے پہلے تو میں اس ہاؤس کا شکریہ ادا کرتا ہوں اور مبارکباد دیتا ہوں کہ آج ایک خوش اسلوبی سے یہ بجٹ آپ سب لوگوں نے پاس کیا۔ مجھے افسوس ہے کہ آج ساری اپوزیشن یہاں نہیں بیٹھی تھی، اگر وہ بیٹھی ہوتی تو اپنا کردار ادا کرتی۔ یہاں پر جو کوئی غلطی یا کوئی ایسی چیز جو ہے وہ ہمیں پوائنٹ آؤٹ بھی کر سکتے تھے، اپنے علاقوں کے مسئلے بھی سامنے لا سکتے تھے تو ادھر بیٹھنا ان کے نقصان میں نہیں تھا فائدے میں تھا جو انہوں نے ضائع کر دیا اور اپنے علاقوں کو نقصان پہنچایا۔ جناب سپیکر! اس سال کا بجٹ بنانا بڑا مشکل کام تھا، پتہ نہیں کہاں کہاں سے ہم نے یہ رقم جمع کر کے اور محکمہ خزانہ کے سیکرٹری صاحب اور منسٹر صاحب کو منا کر اور جہاں بھی ہو سکا اس سے رقم نکال کر ہم نے ایک بہترین بجٹ بنایا اور اسلئے کہ پچھلے سال سے یہ بجٹ تقریباً بیس فیصد، اکیس فیصد زیادہ ہے ان حالات میں اور Specially ہمارا Annual Development Programme جو ہے، پچھلے سال ہمارا جو تھا وہ ٹوٹل سو ارب تھا اور اس سال بھی دس کروڑ کم سو ارب ہے اور ساتھ ہی 43 ارب روپے ہم نے بلدیات کو بھی دے دیئے تھے۔ اس کا مقصد ہے کہ ہم نے اپنا بجٹ جو لوکل اے ڈی پی ہے، اس کو بھی ہم نے 43 فیصد بڑھایا نہ کہ کم کیا حالانکہ اتنی بڑی رقم ہم نے ضلعوں، تحصیلوں اور ویلج کونسلز کو دیں۔ جناب سپیکر! اگر ڈیویلپمنٹ سسٹم جو لوکل گورنمنٹ کے تھرو بھی آ چکا ہے، اگر یہ صحیح چلے اور صحیح طریقے سے یہ کام چلے تو مجھے ایسا لگتا ہے کہ ان شاءاللہ تعالیٰ اس صوبے کی ہر گلی میں، ہر کوچے میں،

ہر گاؤں میں، ہر شہر میں آپ کو کام ہوتا ہوا نظر آئے گا، ہم نے بھی اے ڈی پی میں جو ہمارے صوبائی ممبران ہیں، ان کی بھی کوشش ہوتی ہے کہ اپنے علاقوں میں مسئلے حل کریں، ترقیاتی کام کریں۔ چونکہ ہم 99 ہیں تو 99 تو اتنے علاقوں میں نہیں پھیل سکتے، اس وقت 43 ہزار Elected لوگ کام کریں گے اور یہ ہر گلی میں ان شاءاللہ تعالٰی ترقی ہوگی اور کسی کو یہ کمپلینٹ نہیں ہوگی کہ صوبے میں کہیں ترقی ہو رہی ہے اور کہیں نہیں ہو رہی اور اسی بلدیاتی نظام جو ہماری حکومت نے Introduce کیا جس کا مقصد یہی تھا کہ عام لوگوں کو اپنے کام خود کرنے دیں، ایک گاؤں کے لوگ اپنے مسئلے خود حل کریں، یہ نہیں کہ وہ ایم پی ایز اور ایم این ایز کے پیچھے جائیں کہ ہمارا پانی کا مسئلہ ہے، گلی کا مسئلہ ہے، تو ہم نے گاؤں کے لوگوں کو Empower کر دیا کہ وہ اپنے مسئلے اور اپنے کام خود حل کریں، تو یہ ایک Revolution ہے کیونکہ اگر آپ اس کو غور سے دیکھیں تو ایک صوبے میں 43 ہزار Elected لوگ جب کام کریں گے تو اس کے اثرات کتنے بہتر ہوں گے، وہ لوگوں کے مسئلے کتنی آسانی سے حل کریں گے، ہر جگہ وہ پہنچیں گے، سکول میں پہنچیں گے، ہسپتال میں پہنچیں گے، ہر طرف ان کی نظر ہوگی۔ تو ان شاءاللہ تعالٰی بہتر حکومت سازی، یہ جو آج کی حکومت ہے ان شاءاللہ تعالٰی لوکل گورنمنٹ آنے سے اس میں اور زیادہ بہتری آئے گی جس کی طرف ہماری پوری کوشش ہوگی کہ ہم ان کی مدد کریں۔ جناب سپیکر صاحب! سکندر شیر پاؤ صاحب نے کچھ رقوم کا ذکر کیا تھا جو ہم نے In anticipation ڈالی ہے، فیڈرل گورنمنٹ سے وصول ہونے ہیں، اس میں ہمارا نیٹ ہائیڈل پرافٹ 65 بلین تھا اور مارک اپ کے 59.56 بلین اور یہ تقریباً 163 بلین ہیں اور اس میں ہم نے 57 بلین اس سال Expected رکھے تھے اور ساتھ ہی ساتھ جو ہماری بجلی کی Capped اماؤنٹ ہے، اس کو Uncap کرنے سے دس گیارہ ارب روپے ہمیں اور زیادہ ملیں گے کیونکہ ہم نے یہ ویسے نہیں ڈالے، وفاقی حکومت سے، فنانس منسٹر سے ہماری کئی میٹنگز ہو چکی ہیں، وہ ہم سے Agree کر چکے ہیں، Minutes میں آ چکا ہے، چونکہ صرف ایک اسی کو اب سی سی آئی میں لیکر جانا ہے کیونکہ فیڈرل گورنمنٹ ہمارے ساتھ Agree کر چکی ہے تو ایک Formality ہے جو سی سی آئی میں جانی ہے جس کیلئے ہم کیس تیار کر رہے ہیں اور ان شاءاللہ ہمیں امید ہے کہ یہ پیسہ ہمیں ضرور ملے گا۔ اگر کچھ ایسی کمی بیشی ہوئی تو ہم نے سوچ سمجھ کر اس کیلئے آگے بھی ہم نے، راستے ہمارے پاس ہیں کہ ہم نے اپنے بجٹ کو کیسے Cover کرنا

ہے۔ جناب! اس بجٹ میں ہم نے کافی کوشش کی کہ ان لوگوں کو جو غریب ہیں جو کچھ Afford نہیں کر سکتے، ان کی مدد کی جائے۔ تقریباً 16 ارب روپے ہم نے اسے جیسا کہ سستا آٹا، سستا گھی ہے، اس سال سارے صوبے میں ہم گندم کیلئے مفت بیج دے رہے ہیں، اس کیلئے پیسے رکھے ہیں جو ان شاءاللہ یہ جو آئندہ فصل اگے گی، ان کو دیں گے لیکن اس کے ساتھ ہم نے شرط یہ رکھی ہے کہ جتنی زمین کیلئے ہم دیں گے، اس کی جو 'پروڈیوس' ہو گی، اس کی Per acre اس میں آدھی گندم جو ہے، گورنمنٹ کو بیچی جائے گی تاکہ ہمیں پنجاب اور اور جگہ سے گندم نہ لانی پڑے۔ اگر ہماری یہ ایڈجسٹمنٹ ہو جائے تو میرے خیال میں ادھر ہمارے اگر ڈیڑھ ارب روپے خرچ ہوں گے تو ادھر جو سبسڈی ہم گندم پہ دیتے ہیں، جو ٹرانسپورٹ پہ دیتے ہیں، ادھر ہمیں بچت ہو جائے گی، تو مجھے لگتا ہے کہ ان شاءاللہ تعالیٰ یہ آپس میں ایڈجسٹ ہو جائیں گے۔ پھر ہم نے مطلب ہے کہ اس طرح کئی چیزیں شروع کی ہیں، ساتھ ہی سولر ٹیوب ویلز جو ہیں، وہ بھی ہم اس میں پیسے دے رہے ہیں، ہم کالج سٹوڈنٹس کو بھی دے رہے ہیں، ہم فش فارمز کو بھی دے رہے ہیں، کئی اور چیزیں ہیں جس میں ہم سبسڈیز دے رہے ہیں اور عام لوگ جو Afford نہیں کر سکتے، ہم پوری کوشش کر رہے ہیں کہ ہم ان کی مدد کریں۔ ساتھ ہی ساتھ یہ چھوٹے بجلی گھر کا ذکر پچھلے سال بھی تھا، اس پہ کام شروع ہو چکا ہے، تقریباً سات ارب روپے اس پہ خرچ ہوں گے اور اس سال ان شاءاللہ تعالیٰ جو چھ ماہ کی سکیم تھی، وہ کمپلیٹ ہو جائے گی اور اگلے سال جون تک ان شاءاللہ تعالیٰ تقریباً ساری سکیمیں مکمل ہو جائیں گی اور ان لوگوں کو تقریباً دو روپے سے لیکر چار روپے Per unit بجلی مہیا ہونا شروع ہو جائے گی۔ یہ سکیمیں گورنمنٹ نہیں چلائے گی، ہم پیسے لگائیں گے اور کمیونٹی کو دیں گے تاکہ وہ خود چلائے اور اپنی بجلی خود پیدا کرے، یہ تقریباً 35 میگاواٹ ہے، 35 میگاواٹ کافی بجلی ہوتی ہے اور عام لوگوں کیلئے بہت فائدہ مند ہو گی۔ پھر ان دو سالوں میں Throughout ہماری یہ کوشش رہی کہ ہم گڈ گورننس کی طرف زیادہ توجہ دیں، ہماری پوری کوشش ہے کہ ہم کئی چیزوں میں Interfere نہ کریں، ہماری پوری کوشش ہے کہ میرٹ پہ کام ہو، این ٹی ایس کے تھرو جابز ہو رہی ہیں، ہماری پوری کوشش ہے کہ یہ گورنمنٹ Transparent رہے، کوئی ادھر، مطلب ہماری یہ پوری کوشش ہے کہ کوئی کرپشن نہ کر سکے، کوئی ہم پر انگلی نہ اٹھا سکے، تو یہ اسی حکومت اور ہمارے اتحادی ہم سب کی کوشش ہے کہ صاف ستھری حکومت ہو اور

بغیر کسی Interference کے حکومت چلے اور پوری کوشش یہ ہے کہ کل جب عوام کے پاس جائیں تو ہم فرق بتا سکیں کہ اس سے پہلے جو حکومتیں تھیں اور یہ جو حکومت ہے، اس میں کیا فرق ہے جس میں لوگ خود ہی بولیں گے ان شاءاللہ تعالیٰ کیونکہ یہ وہ حکومت ہے کہ کوئی انگلی نہیں اٹھا سکتا کہ اس میں کوئی کرپشن ہے جو پچھلے دوروں میں ہوتی رہی، وہ یہ نہیں کہہ سکتا کہ نوکریاں بک رہی ہیں، کوئی یہ نہیں کہہ سکتا کہ ٹینڈر بک رہے ہیں، ان شاءاللہ تعالیٰ صاف ستھری حکومت ہے اور جب تک ہمیں اللہ وقت دے گا، یہ صاف ستھری رہے گی اور یہ ہمارے مین ایجنڈا کا، مین مقصد یہی ہے کہ ہم نے تبدیلی دکھانی ہے کہ ہم میں اور اور لوگوں میں کیا فرق ہے ؟اس کے ساتھ ہماری یہ بھی کوشش ہے کہ ایسا نہ ہو کہ ایک دو ضلعوں کو یہ، پتہ نہیں مجھے، کبھی کبھی میں دیکھتا ہوں کہ نوشہرہ کو فنڈ جارہا ہے، صوابی جارہا ہے، ذرا اس بجٹ کو کھول کر تو دیکھ لیں کہ اس میں ہے کیا؟ کوئی ایسا نہیں ہے کہ کہیں صوابی زیادہ جارہا ہے، سارے صوبے کو برابر تقسیم ہو، میں مانتا ہوں کہ ایک دو چار ضلعوں میں کوئی فرق آگیا ہو لیکن باقی فنڈز جو ہیں Equal تقسیم ہوتے ہیں، جیسے ہی ہمارے Elected لوگ سکیمز دیتے ہیں، میں نے پوری کوشش کی کہ سب لوگوں کی سکیمیں ہیں، سب علاقوں کی سکیمیں ایڈجسٹ کی جائیں اور اپوزیشن کیلئے بھی میں نے ان سب کی سکیمیں ایڈجسٹ کی ہیں۔ جس نے جو سکیم دی ہے، ہم نے اس کو ایڈجسٹ کیا ہے، ان کا بھی اس صوبے میں حصہ ہے، انہوں نے اپنے علاقوں میں ترقیاتی کام کرنے ہیں، ان فنڈز میں بھی ان کا پورا حق بنتا ہے (تالیاں) اور حق بنتا ہے تو یہ حکومت ایسی ہے کہ ناانصافی نہیں کر سکتی۔ اگر ہم اپنے دوستوں کی طرح اپنے علاقوں میں ترقی کریں گے اور اپوزیشن کے علاقوں میں نہیں کریں گے تو وہ بھی اس صوبے کیلئے نقصان ہے، تو ہم کبھی بھی اپنے اس صوبے کے نقصان کا نہیں سوچ سکتے، کہیں تھوڑا بہت فرق ہو گا، میں کوشش کرتا رہتا ہوں کہ ان کو ایڈجسٹ کروں۔ ساتھ ہی ساتھ جتنے ہمارے یہاں پر ڈسٹرکٹس ہیں جیسے پشاور ہے، اب پشاور میں جو سروسز ہم شروع کرتے ہیں جیسے ہم نے یہاں پر سینی ٹیشن کمپنی بنائی، اس میں صفائی ہے، اس میں سینی ٹیشن ہے، اس میں Uplift اور Beautification ہے، پشاور میں پچھلے سال سے شروع ہوئی اور ساتھ ہی ساتھ ہم نے آرڈر کیا کہ ہر ڈویژنل ہیڈ کوارٹر میں یہ سینی ٹیشن کمپنیز بنی چاہئیں، وہ تقریباً اب بن چکی ہیں، اس سال ہم ان کو فنڈز دے رہے ہیں، تو جو صفائی کے کام کا طریقہ کار ہے، جو سینی ٹیشن کا ہے، جو

Beautification کا ہے، جو Uplift کا ہے، وہ سارے ڈویژنل ہیڈ کوارٹرز میں اس سال سے یکساں شروع ہو جائیں گے تاکہ سارے ڈویژنل ہیڈ کوارٹرز بھی خوبصورت لگیں اور ساتھ ساتھ ہم نے لوکل گورنمنٹ کو فنڈ سے ہر ضلع کو، ہر ڈسٹرکٹ ہیڈ کوراٹر کو فنڈ Last year بھی دیا ہے کہ ہر ضلع کے ہیڈ کوارٹر کے روڈ، اس کی خوبصورتی، اس کا مطلب Clean Drinking Water جو بھی ایک خوبصورت شہر کیلئے چاہیئے ہو یا ٹاؤن کیلئے، وہ ہم مختلف فنڈز مہیا کر رہے ہیں، پچھلے سال بھی کروڑوں روپے ہم نے ان کو دیئے ہیں اور اس سال پھر دیں گے تاکہ سارا صوبہ اکٹھا ترقی کرے، سارا صوبہ اکٹھا ایک خوبصورت شکل میں نظر آنے لگے۔اسی طرح یہ جیسے 1122 ہے، یہ پچھلی حکومت میں دو ضلعوں میں تھا، مردان اور پشاور میں، پچھلے سال ہم نے تین ڈویژنز کو دیا، پانچ ہو گئے،اس سال ہم نے آٹھ اور ڈسٹرکٹس کو دے دیا، تقریباً 13 ضلعوں میں اس سال ریسکیو 1122 پہنچ جائے گا تاکہ سب کو سہولت ملے۔اس کے بعد تقریباً 11 اضلاع یا 12 رہ جائیں گے،ان شاءاللہ تعالیٰ اگلے سال سارے ضلعوں کو ہم اس 1122 میں کریں گے تاکہ سب کو ایک جیسی سہولت ملے۔ (تالیاں) تو میرا مقصد کہنے کا یہ ہے کہ ہم صرف ایک ضلع یا دو ضلعوں کیلئے کام نہیں کر رہے، ہم سب کیلئے جو کر رہے ہیں، ہم برابر ہر ڈسٹرکٹ میں Equal فنڈ تقسیم کر رہے ہیں تاکہ ہر جگہ یکساں ترقی ہو۔ پھر ہماری یہ بھی کوشش ہے کیونکہ ایگریکلچر لینڈ ہماری تباہ ہو رہی ہے اور ہماری کوشش ہے کہ ہر ڈسٹرکٹ میں ایک یا دو ٹاؤن شپ بنیں کیونکہ ہماری آبادی عجیب طرح سے پھیل رہی ہے،اس کیلئے اس وقت ہم ایک نئی ٹاؤن شپ ایک موٹروے پر،ایک چترال میں،ایک ہنگو میں اور باقی ایبٹ آباد میں بھی لی لیکن لوگوں کی ایگریکلچر لینڈ تھی، ہم نے اس کو کینسل کر دیا،اب ایبٹ آباد میں بھی، تو ہماری کوشش ہے کہ ہر ضلع میں نئی ٹاؤن شپ بنے اور وہاں پر یہ جو گھروں کا پھیلاؤ غلط طریقے سے ہو رہا ہے، اس آبادی کو کنٹرول کیا جائے۔اسی طرح ہم نے جیسے وعدہ کیا تھا کہ ہم نے اپنی حکومت میں اختیارات جو ہیں، وہ پبلک کو پہنچانے ہیں، پبلک کو گورنمنٹ کے کاموں میں اکٹھا کام چلانا ہے، جیسے پبلک پرائیویٹ پارٹنرشپ ہم نے قانون پاس کیا،اب Last year،اسی سال جو گزر رہا ہے،اس میں ہم نے ٹیچنگ ہاسپٹلز کو اٹانومی دی تاکہ وہ اٹانومس ہوں، اپنے اختیارات خود استعمال کریں، ڈاکٹر اپوائنٹ کرتے ہیں، دوائیاں لیتے ہیں، مکمل اختیارات ہم نے ٹیچنگ ہاسپٹلز کو دے دیئے۔اس وقت چار ہاسپٹلز میں

بورڈ آف ڈائریکٹرز بن چکے ہیں، ان شاءاللہ تعالیٰ بہتر نتیجہ آنا شروع ہو جائے گا اور باقی ہمارے چھ سات جو ہاسپٹلز ہیں، ان میں بھی ان شاءاللہ تعالیٰ اسی مہینے کے اندر اندر ان کے بورڈز بنیں گے اور وہاں پر یہ نیا سلسلہ اٹانومس ہاسپٹلز کا شروع ہو جائے گا۔ تو ان شاءاللہ مجھے امید ہے کہ یہ ہمیں ریزلٹ، جو ہمارے بہترین ہسپتال ہیں پاکستان کے، ان کے برابر ان شاءاللہ ہمیں یہ ریزلٹ دیں گے اور اسی طرح آئندہ بھی ہماری کوشش ہو گی کہ ڈسٹرکٹ ہاسپٹلز کو بھی اٹانومس کریں کیونکہ اگر اختیارات کسی کو دیں، فنڈ صوبائی حکومت کا ہے تو ایک اچھی، ہمیشہ مین ڈسکشن یہ ہوتی ہے کہ جس محکمے کا یا جہاں پر بہترین بورڈ بنے گا جس کے اوپر کوئی انگلی بھی نہ اٹھا سکے، وہ کامیاب رہے گا۔ تو اسی طرح ڈسٹرکٹ ہاسپٹلز کو بھی ہم اٹانومس کر رہے ہیں تاکہ وہاں پر بھی بورڈز بنیں، لوکل لوگ وہاں اس میں بیٹھے ہوں اور اپنے کام خود کریں اور حکومت ان کی مدد کرے اور حکومت بھی ساتھ پارٹنر شپ میں رہے تو یہ سلسلہ چلتا رہے گا۔ اسی طرح ہم نے کافی جگہ کمپنیز بنائیں، TEVTA بنائی، انڈسٹریل اسٹیٹس ہمارے صوبے کی جو ہیں، ان کو بھی ہم نے ایک کمپنی بنا کر سات آٹھ انڈسٹریل اسٹیٹس ان کے حوالے کر دیں، ان شاءاللہ ایک بہت اچھا ریزلٹ آپ کے سامنے آئے گا، وہاں پر کارخانے لگنا شروع ہو جائیں گے، وہاں پر Already وہ سارے انڈسٹریلسٹس، چونکہ ایک چیز ان کے ہاتھ میں آ جائے گی تو وہاں ان شاءاللہ نہ کرپشن ہو گی اور وہاں بہتری آئے گی اور ہمارے صوبے میں کارخانوں کی طرف لوگ متوجہ ہو جائیں گے۔ اسی طرح آئی ٹی بورڈ بنایا تاکہ وہ بھی اٹانومس ہو اور وہ اپنا کام پرائیویٹ سسٹم، پرائیویٹ اور گورنمنٹ مل کر ایک اچھا کام کر سکتے ہیں۔ انرجی اینڈ ہائیڈل بورڈ بنائی۔ اسی طرح ہم نے ہر محکمہ میں کوشش کی کہ کمپنیز بنائیں، بورڈز بنائیں اور پرائیویٹ لوگ جو یہاں کے اچھی سوچ والے لوگ ہیں، جو ٹاپ کلاس کے لوگ ہیں، وہ آئیں اور گورنمنٹ کے ساتھ ملکر ان محکموں میں مدد کریں تاکہ یہ آگے چلے۔ تو کبھی کبھی مجھ سے لوگ پوچھتے ہیں، یہ کیوں؟ میں نے کہا اگر یہ سب چیزیں ٹھیک ہوتیں، یہ سلسلہ ٹھیک چل رہا ہوتا تو ہمیں کیا ضرورت ہے کہ ہم اس کے بورڈز بنائیں، کمپنیز بنائیں؟ چونکہ سسٹم نہیں چل رہا اور ادارے ٹھیک کام نہیں کر رہے، ہسپتال ٹھیک نہیں ہیں، ہمارے کالجز، ان کو بھی ہم اٹانومی دے رہے ہیں، کالجز ان شاءاللہ اٹانومس ہو جائیں گے تب جا کر یہ، کیونکہ جب اسی علاقے کے لوگ اس بورڈ میں بیٹھیں گے، کالج کا بھی پوچھیں گے، اس کے ریزلٹ بھی پوچھیں گے، ہاسپٹل کا بھی پوچھیں

گے۔اس طرح اگر اور جتنے ڈیپارٹمنٹس ہیں، اس میں نیا Input آئے گا تو اسی وجہ سے ہم یہ سلسلہ آگے بڑھاتے جائیں گے تاکہ زیادہ سے زیادہ جب پرائیویٹ سیکٹر اور گورنمنٹ ملکر کام کرے۔ اسی طرح میں آج، مجھے ابھی اطلاع آئی ہے کہ اپوزیشن نے اسلام آباد میں واک آؤٹ کیا ہے واپڈا کے خلاف، لوڈشیڈنگ کے خلاف، ہم ان کی تائید کرتے ہیں کیونکہ ہمارا بھی یہی مسئلہ ہے، لوڈشیڈنگ بے انتہا لوڈشیڈنگ ہو رہی ہے اور یہ لوڈشیڈنگ ہم نہیں برداشت کر سکتے، میں اس ہاؤس کے تھرو پریس کو، سب کو یہ بتانا چاہتا ہوں کہ ہمارے ساتھ کیا زیادتی ہو رہی ہے ؟ ابھی بھی میں نے آج بھی، ڈیلی مجھے رپورٹ آ رہی ہے کہ کتنی بجلی ہم استعمال کر رہے ہیں، آج مجھے رپورٹ ہوئی کہ ڈیلی ہم اپنے حصے کی چار پانچ سو میگاواٹ ہم نہیں استعمال کر رہے ہیں، پیسکو چیف سے میٹنگ کر کر کے، واپڈا منسٹر سے، فیڈرل منسٹر Agreed ہے کہ ہمارے ڈیلی پروڈکشن میں ساڑھے تیرہ پرسنٹ شیئر ہے، وہ شیئر ہمیں ملے گا، وہ دیتے نہیں ہیں لیکن ادھر ہمارا نالائق پیسکو چیف ہے، مجھے سمجھ نہیں آ رہی کہ وہ اپنا حصہ بھی نہیں لے سکتا، وہ کہتے ہیں کہ یہ ڈیمانڈ ہی نہیں بھیجتا، اب چار پانچ سو میگاواٹ، مطلب تیسرا حصہ ہماری بجلی کا جان بوجھ کر جو یہاں پر پشاور میں افسران بیٹھے ہیں، وہ نہیں لیتے ہیں اور وہ پنجاب اور کہیں اور استعمال ہوتی ہے تو اب ہم کیا کر سکتے ہیں ؟ ہم نے ہڑتالیں کیں، ہم نے شور مچایا، اپنا حق ہم ان سے لے چکے لیکن مجھے سمجھ نہیں آتی کہ حصہ میرا، میرے صوبے کا، وہ کہتے ہیں کہ یہ ہمیں ڈیمانڈ ہی نہیں بھیجتے، تو میں اس ہاؤس سے آپ کی وساطت سے پیسکو چیف کو وارننگ کرتا ہوں کہ ہفتے کے اندر اندر ہماری پوری بجلی ہمارے اس صوبے میں استعمال نہیں ہوئی تو پھر ہم جا کر بات کریں گے، (تالیاں) پھر میں آپ سب سے، اپوزیشن کے، سب کے تعاون سے جا کر بیٹھیں گے اور واپڈا ہاؤس میں ہم دیکھتے ہیں کہ پھر یہ کس طرح ہمیں حصہ نہیں دیتے ؟ کیونکہ میں تو میرا خیال ہے بیس تیس میٹنگ کر چکا ہوں، اپنا حصہ مانگتا ہوں، میرے صوبے کی بجلی، ہم ہزار میگاواٹ زیادہ پیدا کرتے ہیں ہم اس کی ڈیمانڈ نہیں کرتے، حالانکہ ہماری طرف تو لوڈشیڈنگ ہونی بھی نہیں چاہیئے تھی، ہماری تو ایکسٹرا بجلی ہے، ایک ہزار میگاواٹ ہمارے پاس فالتو ہے، اس کی بھی بات نہیں کرتے ہیں، جو ڈیلی پروڈکشن میں میرے صوبے کا حصہ ہے، وہ بھی مجھے کوئی نہ دے تو پھر کیا ہمارا حق نہیں ہے کہ ہم ان کے دروازے بند کر دیں ؟ اور جیسے میں نے کہا تھا، آگ لگانا ہے تو چیف آف پیسکو کو لگائیں گے کیونکہ انہوں نے

ہم پر آگ لگائی ہوئی ہے، ہمارے صوبے کو آگ میں دھکیلا ہوا ہے (تالیاں) اور یہ ادھر واپڈا کی غلطی نہیں، کسی کی غلطی نہیں، غلطی ہمارے افسران کی ہے جو یہاں پر پشاور میں بیٹھے ہیں، جو اپنا حق، ملا ہوا حق وہ نہیں لیتے، کیوں نہیں لیتے؟ کیونکہ ان کے دل میں چوری کا، وہ چور ہیں، صاف سی بات ہے جب آپ پوری بجلی لیں گے تو ان سے وہ اس کے پیسے بھی پورے مانگیں گے تو اپنی چوری چھپانے کیلئے اس صوبے کا تیسرا حصہ کسی اور کو دے رہے ہیں اور ہمیں آگ میں ڈالا ہوا ہے اور یہ بہت کلیئر پیکچر ہے۔ میں نے ان کو ایک دن کہا کہ کیوں، کہتے ہیں وہ پھر ہم سے پیسے مانگیں گے تو میں نے کہا آپ کا کام ہے کہ پیسے Receive کرو، تو اپنی چوری کیلئے اس صوبے کو انہوں نے آگ میں دھکیلا ہوا ہے، تو اپنے سارے صوبے کے عوام کو کہتا ہوں کہ یہاں جو افسران بالا بیٹھے ہیں، ان کی وجہ سے ہم سب آگ میں بیٹھے ہیں، ان شاءاللہ ہفتے کے بعد ان سے حساب کریں گے۔ میں آخر میں آپ سب کا شکریہ ادا کرتا ہوں چونکہ روزے ہیں تو میں آخر میں پراونشل اسمبلی سٹاف کیلئے دو مہینے کا 'آنریریا' اور فنانس اور پی اینڈ ڈی کیلئے بھی دو مہینے کے 'آنریریا' کا اعلان کرتا ہوں۔

(تالیاں)

جناب وزیر اعلیٰ: (ملک بہرام خان سے مخاطب ہو کر) مذاق نہ کرونا، پورے صوبے کا ہمیں کچھ-----

Mr. Speaker: The sitting is adjourned till 10:00 am of tomorrow.

(اجلاس بروز منگل مورخہ 23 جون 2015ء صبح دس بجے تک کیلئے ملتوی ہو گیا)